

Др. Данило Ј. Данић, судија Београдског апелационог суда

ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ВАНБРАЧНЕ ДЕЦЕ*)

Госпође и господо,

„Кога тражиш по разбоју млада,
да ли брата или братучеда,
„ил' по греху стара родитеља“
Срп. народна песма.

То су речи којима је народни бард као тумач народне психе и осећања, изразио своје мишљење о ономе може бити што је најсветије, о родитељу, о ономе преко кога ми, не само природним путем већ и законитим долазимо на свет. И сада се може замисли, какво је тек народно схватање о онима, о оној деци која истина природним путем, јер природа се не да сабити ни у какве форме и параграфе, али незаконитим путем на свет долазе. Та лица, која се обично зову ванбрачна деца, а наш законик назива их често пута још једним доста погрдним именом које се никада у пристојном друштву не помиње, уживају на несрећу њихову један нарочити правни положај који се јако разликује од онога који уживају законита т. зв. брачна деца.

Пре свега да видимо која се деца по нашем закону сматрају ванбрачном. Ванбрачно дете је оно које је мати невенчана зачала и родила (§ 128.). Као што се види, ванбрачно дете се одређује по матери а не по оцу. То се још боље види кад се прочита цео параграф 128. гр. зак. који у својим даљим одредбама каже: „За такво држи се и оно, које је истина рођено од матере венчане у браку али пре 180 дана од венчања или 300 дана после смрти мужевљеве. У овом другом случају ова деца сматраће се брачним само ако су од оца призната или ако их се отац за три месеца не би одрекао.“ Откуда то да се ванбрачност деце одређује по матери? То несумњиво долази отуда што се деци мати увек зна, док ко им је отац то често пута може бити неизвесно и врло сумњиво. Као пасивна страна у физиолошкој заједници човека и жене, жена је већ по природи предодређена да после свршеног акта покаже и видне трагове о њему, а то су зачеће и евентуално порођај, док такав случај код човека, као код активне стране, не постоји.

Према томе, као што се види, материнство детиње је увек познато, а очинство по правилу мора се у сумњи доказивати. Чак

* Јавно предавање одржано на Коларчевом народном Универзитету 17 децембра 1934 г.

шта више, по нашем законодавству забрањено је по званичној дужности испитивати ко је отац ванбрачном детету (§ 130.) те је и то један од разлога што очинство ванбрачног детета остаје по правилу непознато.

Правни положај овакве деце по нашем законодавству није нимало завидан. „Права и одличја према оцу и родбини она никаквих немају, каже наш законодавац, осим ако се законим путем најпре за брачну прогласе“ — § 133. А § 410. гр. зак. изреком каже: да ванбрачна деца као незаконита не могу имати законског права на наследство ни очино ни материно, осим ако им то они сами признаду. Иако је наш законодавац овако грубо поступио према ванбрачној деци, он је ипак унео једну одредбу којом се ишло на то, да та деца не остану без икакве помоћи и неге. Тако, по закону ванбрачно дете дужна је мати издржавати, о њему се бринути, нарочито за његов живот и здравље као и за његово васпитање — § 129. гр. зак. Према томе ванбрачно дете вуче статус своје матере; она према њему има очинску власт као и сва права родитеља. Она права, која отац породице има према својој брачној деци, та иста права и дужности има мати према своме ванбрачном детету. Из чега излази, да ванбрачни отац, или боље речено отац ванбрачног детета, нема према томе детету никаквих права ни дужности. Правни положај ванбрачног детета је оријентиран само према матери. Али у овоме погледу има и један изузетак, јер законодавац прописује, да је уз матер и после матере, дужан и отац своје ванбрачно дете издржавати, разуме се ако је отац познат; иначе то даље прелази на задружну кућу и родбину и најзад на политичку општину. Но много је важнији други изузетак који је законом изрично предвиђен, а то је ако су ванбрачни родитељи у исто време и хранитељи детету, што ће рећи ако је и отац познат па се он о овоме детету стара и издржава га онда он има сва права и дужности према таквом детету, па према томе и право да учествује у вршењу родитељске власти. — (§§ 131. и 132. гр. зак.)

Није без интереса овом приликом напоменути, да је правни положај ванбрачне деце далеко гори у односу на њихова приватна права, на њихова права према породици, од оних права која се односе на јавни живот. Законодавац такву децу не искључује из уживања грађанских права, т.ј. он им признаје пуно политичко грађанство (*les droits civils*).

Важно је видети сада како стоји са наследним правима овакве деце. Ми мислимо да она та права имају увек према матери, ма да има правника и правних писаца који друкчије мисле. Међутим ако су та деца позакоњена, т.ј. од ванбрачне постала брачна на начин како то закон прописује, она то право разуме се имају у пуној мери. Спорно је само, да ли она то право имају и у случају позакоњења милошћу владоца. Ово је једно питање у коме се аутори не слажу. Једни мисле да та права имају само позакоњена деца конвалидацијом ништавог брака и доцнијим ступањем у брак њихових родитеља, а за трећи начин позакоњења путем владаочеве милости да та права немају. Други опет сматрају да она имају та права ма којим начином позакоњена била. При-

сталице првог мишљења заснивају своје гледиште на § 409. гр. зак. по коме деца изван брака рођена имају право на наследство само ако би доцнијим браком била позаконена, те из овога изводе да она позаконена на овај трећи начин то право не би имала. Погрешност овакве интерпретације је очигледна и она се састоји по нашем мишљењу у овоме. По горњем законском пропису, деца позаконена на прва два начина добијају право наслеђа као и други законни наследници, а то значи само то да закон такву децу изједначаје потпуно са брачном, која имају наследна права како према родитељима тако и према даљим сродницима. Али из овога не може се извести, да деца позаконена на овај трећи начин немају апсолутно никаква наследна права. Према томе, да би се могло решити питање, да ли и деца позаконена на овај начин, имају каква наследна права, није довољан само пропис § 409. већ и пропис § 134. који је за решење овог питања веома важан. Из одредбе овога прописа јасно се виде две ствари. Прво, један општи принцип, да се ванбрачна деца могу учинити брачном и то на три начина како је законом предвиђено. Друго, да сва три начина позаконена немају исто правно дејство. Тачка 3. § 134. гр. зак. гласи: „Кад би на захтев родитеља такво дете без штете трећег од више власти у одношај права брачне деце поставило се.“ Остаје да изложимо у чему је то слабије правно дејство ове врсте позаконена у коме се каже без штете трећег. Тај израз може да значи, да тако позаконена деца постају брачна само у односу према својим природним родитељима, док према свима осталим сродницима остају и даље ванбрачна. Укратко родбински однос у овоме случају ствара се само између родитеља и деце и не иде даље. Та деца долазе под породичну власт свога оца, односно својих родитеља и имају право на њихово име. Као позаконена деца, па према томе и брачна деца својих родитеља, несумњиво је то да као таква имају и право законског наслеђа према њима, но без штете према другим сродницима. Ову трећу врсту позаконена, до које се у ствари не долази кроз брак, путем породице, законодавац није хтео да фаворизира потпуно већ само делимично, па је и ову децу овако позаконену учинио брачном али само према родитељима, те у томе смислу треба и тумачити израз законодавчев „без штете трећег“. Иначе, ако овако позаконена деца не би имала никаквих наследних права бар према својим родитељима, онда се са разлога намеће питање, шта је управо законодавац хтео овом врстом позаконена? Овакву ванбрачну децу поставити у одношај брачне деце, а не везивати са тиме никаква права заиста би било тешко замислити. Са ових разлога, не може се добити тачно тумачење § 409. без помоћи са истовременом интерпретацијом § 134., пошто су оба ова законска прописа у тесној органској вези. У осталом, колико је ово тачно најбоље се види по томе, како су аустријски коментаристи протумачили § 162. аустријског грађанског законика, који говори о овој врсти позаконена. Овај законски пропис при крају гласи: „In Rücksicht auf die übrigen Familienmitglieder, hat diese Begünstigung keine Wirkung“. То је у ствар оно без штете трећег, које је ушло у § 134. нашег закона. По мишљењу њиховом, ова деца конкуришу у наслеђу

заједно са осталом брачном децом и имају са њима једнака права што се тиче родитеља, а што се тиче даљих сродника ово позакоњење нема никакве важности. Дакле према свему овоме излази, да деца позакоњена на овај трећи начин имају законско наследно право према својим родитељима по смислу тачке 3. § 134. у вези § 409. гр. зак.

Противно гледиште заступају наши угледни правници, г. г. др. Драгољуб Аранђеловић у својој расправи Позакоњење детета милошћу владаоцем (у правном архиву књига 16 број 4.) и др. Лазар Марковић, у своме кратком коментару грађанског законика код § 409. Главна аргументација г. Аранђеловића је у томе, што ни по аустријском праву које је за наше право изворно таква деца немају то право према сродницима својих родитеља. Али по аустријском праву у смислу § 162., таква деца имају то право бар према својим родитељима на коме гледишту стоје и коментаристи: Рушнов, Посиловић, Штубенраух, Пфаф и други. Друго гледиште, противно овоме заступају, Андра Ђорђевић у своме одличном делу Наследно прево од 1910. године као и наш угледни научник цивилиста г. Живојин Перић у своме делу Наследно право, штампано као рукопис. У овоме се смислу изразио и коментарист нашег грађанског законика Димитрије Матић (види објашњење грађ. зак. 1851. г. страна 556). Иако се у главном ови последњи аутори слажу т.ј. да и ова деца имају законско право наслеђа, ипак између њих има извесних разлика у погледу обима тога права. Тако, Андра Ђорђевић сматра, да ова деца имају потпуна права као и она позакоњена на друга два начина. То без резерве заступа и Димитрије Матић. Међутим г. Перић, по нашем мишљењу сасвим умесно сматра, да та деца имају законско право само према својим родитељима а према осталим сродницима не. Ипак и г. Перић узима, да тако позакоњена деца имају право и на закони део као и остала брачна деца позакоњиоца.

Има још једно врло важно питање што се тиче ванбрачне деце а то је, да ли и саме матере могу позаконити своју ванбрачну децу. У томе смислу има и једна начелна одлука Касационог суда, по којој то може бити. Ми смо противног мишљења. Кад се детаљније расмотре одредбе нашег брачног законодавства, одмах што пада у очи јесте то да је се њима ишло на то да се породица што је могуће више очува као једна од најважнијих друштвених установа, пошто она чини темељ у државној и националној организацији. Отуда, по нашем законодавству не постоји ни у колико фаворизирање конкубината који је у осталом и казном угрожен по кривичном законнику. Са свих ових разлога законодавац ставља и ванбрачну децу у један нарочити правни положај који није ни мало завидан у срањењу са брачном децом. Постављајући ванбрачну децу у тежак положај, законодавац је хтео једним посредним путем да што више ограничи ванбрачне заједнице у корист породице. Брачна заједница, породица јесте један моћан фактор у подизању и образовању националне и привредне снаге. Заснована осим тога, на презумираној љубави породичних чланова, родитеља и деце, она је заснована још и на једном вишем

моралном начелу. Сав прожет овом идејом, наш законодавац је поред осталих мера, предвидео још једну у циљу ојачања породице а на штету ванбрачних заједница, а то је мера позаконјења ванбрачне деце, но под условом да се претходно од ванбрачне заједнице човека и жене начини брачна заједница. Из овога савим јасно излази, да се по духу нашег позитивног права, до позаконјења ванбрачне деце долази кроз брак, што значи кроз породицу. Стварано по угледу на аустријско законодавство (аустријски законик од 1811. г. чији је главни аутор био фон Цајлер, један изразит претставник романистичке шокле) које је било проткано принципима римског и пандектног права, наше законодавство усвојило је схватање о браку из аустријског права, по коме се брак као основа породице сматра једном од најважнијих установа не само приватнога права већ и целе друштвене заједнице.

Као што је познато по нашем законодавству, брачна деца иду за статусом очевим, а ванбрачна за материним. Према свему овоме мора се узети, да по духу нашег позитивног права иницијатива у погледу позаконјења припада оцу односно мужу, јер се заснивање породичног односа не може без оца замислити. Из овога треба закључити, да позаконјење могу тражити једновремено отац и мати што ће најчешћи случај и бити, или само отац али и не сама мати. Јер с обзиром на § 129., ванбрачна мати је већ дужна да се стара о своме детету, те је на тај начин дете већ заштићено, док позаконјење од стране оба родитеља или само од оца има већ и једно јаче дејство и ставља дете у много повољнији положај, но што је оно било пре тога под заштитом ванбрачне матере. Јер зашто би било потребно и у коме циљу, да законодавац ставља у могућност и ванбрачну матер да позакони дете, кад то не би било у самој ствари ни од каквог ширег правног дејства кад је већ законом осигурано старање матере о детету. Ако је законодавац мислио на заштиту детета тиме је мало добивено, јер права тако позаконеног детета много су ужа од права која се добијају позаконјењем на друга два начина. У сваком случају од матере позаконено дете, нема никаква права и даље према своме ванбрачном оцу, јер је исти остао непознат. Али био он непознат или не, тиме се у основи детињи положај скоро ништа не мења. Дакле и са овог гледишта природније је узети, да је законодавац овде мислио на позаконјење детета од стране ванбрачног оца, јер би већ у томе случају дете имало већа и шира права. Оно би у томе случају имало права и према матери, баш да је сам отац а не они обоје извршио позаконјење, пошто се ванбрачној деци мати увек зна и мора да се зна. Овим путем дете сада добија и оца, а то баш и јесте оно нашта је законодавац мислио.

Исто ово гледиште да ово позаконјење милошћу владаоцем може тражити само отац, заступа и г. Живојин Перић у своме познатом делу Специјални део грађанског права у отсеку породичног права. Г. Перић каже: „Несумњиво је да легитимацију на овај начин може тражити само отац, али и мати па и само дете под условом ако докажу да је отац био намеран то учинити, да је отпочео (оставио писмо, написао молбу и т. д.) па услед

изненадне смрти или код другог узрока није могао приступити извршењу ове намере.“ Г. др. Лазар Марковић, у своме познатом делу *Породично право* мисли, да ово позаконьење могу тражити или отац или мати или обоје једновремено. Г. Марковић је ово само изложио али се није зауставио на опширнијој интерпретацији (страна 176 и 177). Г. др. Драг. Аранђеловић заступа исто мишљење као и г. Марковић, само што г. Аранђеловић не за-
снова своје мишљење потпуно на бази нашег позитивног права. Г. Аранђеловић и сам признаје да одредбе о томе у закону нису јасне и свео је цело питање на тумачење израза „на захтев родитеља“ да ли је оно употребљено у једнини или у множини. Као што се види г. Аранђеловић је овде употребио једну врсту граматичке интерпретације. Говорећи о овој врсти позаконьења аутор мисли, да су се законодавци у првом реду руководили тежњом да се смањи број ванбрачне деце што несумњиво захтева и јавни интерес. Несумњиво је да је ово гледиште тачно кад се усвоји солуција да ово позаконьење може тражити само отац као шеф породице, али како је г. Аранђеловић усвојио обрнуту солуцију, онда би се баш према његовом тумачењу ишло на руку конкубинатима.

У осталом као што је познато, модерно приватно право фаворизира само породицу а не и конкубинатске односе, и баш строжијим одредбама о позаконьењу иде се управо за тим да се смањи број ванбрачне деце а да се што више потпомогне брачна заједница, породица. На пример, по немачком грађанском закону, ванбрачно дете може бити признато за брачно одлуком државне власти само на захтев оца, а у француском грађанском закону и нема одредбе која би се односила на ову врсту позаконьења. Коментаристи француски сматрају, да грађански законик није пошао у овоме погледу за једном таквом установом из Римског права зато, што би она била у ствари противу одржања породице, т.ј. ишла би на руку конкубинатима, пошто би путем оваквог позаконьења ванбрачна деца постала брачном и без закључења брака, дакле ван породице.

Кад је реч о овоме, имамо у ствари два гледишта, једно чисто индивидуалистичко, које не води много рачуна о циљевима заједнице. По томе гледишту главно је одржати индивиду-у макар на штету друштва. То је оно старо гледиште индивидуалистичке демократије из краја 18. века, које је у основи својој било извор материјалистичког правца у науци и схватању о друштву, које се данас готово склонило у историју. Друго гледиште је социјално, које у првом реду води рачуна о самој заједници и њеном опстанку, то друго гледиште заснива се више на стварним чињеницама од којих данас зависи друштвени опстанак. У томе смислу ово друго гледиште посматра заједницу не само са материјалистичког становишта већ и са становишта друштвеног и моралног. Друштво је један сложен организам, и разни су агенси који су од утицаја како на његово одржање тако и на његово распадање. Зато се кад је реч о његовом одржању, не може узети у обзир само један ред чињеница, већ све укупно ако хоћемо да дођемо до позитивних и корисних резултата.

Не треба заборавити ни то, да у данашњем демократском друштву постоје разне унутарње силе, које су већ по самој природи ствари деструктивне с погледом на друштво, пошто је модерна демократија још и данас остала добрим делом индивидуалистичка, и ако не у оном обиму како се она схватала у 18. и почетком 19. века. Но ипак зато индивидуализам остао је још једнако њено главно обележје. Отуда у демократијама стална борба између либералних и конзервативних тежњи.

Либералне будући индивидуалистичке, иду на штету одржања заједнице, и да није поред њих и конзервативних тежњи које у извесном смислу делују, модерно демократско друштво не би било дугога века. За свој опстанак оно много дугује баш конзервативним снагама које с времена на време више или мање, ублажавају његов претерани индивидуализам. Тачност овога се нарочито јасно показала после рата, јер су све новостворене државе а и велика већина старих, унеле у своје уставе нарочите социјално-економске одредбе, за које ранији уставни нису знали. Тако је поступио и наш уставотворац када је у низу таквих одредаба прописао у чл. 28. да брак стоји под заштитом државе, схватајући га као што се види контра индивидуалистичким назоцима, као једну важну друштвену установу. И зато данашње законодавство није више претежно индивидуалистичко, већ се напротив оно развија све више у смислу социјалном. Оно на тај начин показује све више једну тежњу за одржањем друштва као таквог. Најбољи нам пример пружа за ово инвалидско законодавство, привредно, радничко, санитетско и др., па је несумњиво да се у овоме смислу ствара и модерно породично законодавство нарочито оно из последње четврти 19. века. Најновија брачно-породична законодавства као што су немачко и швајцарско, завела су такве одредбе које несумњиво иду у прилог одржању и јачању породице напуштајући старо индивидуалистичко гледиште Римскога права. Ова се тежња још више испојила сада после рата, јер је утврђено и то на несумњив начин, да је услед општег моралног пада који је светски рат изазвао, солидност брачних и породичних односа почела да попушта. На ово су обратиле нарочиту пажњу новостворене послератне државе, схватајући од колике је важности брак односно породица по државну и друштвену заједницу. Такав је случај са нашом државом, Чехословачком, Пољском, Румунијом, Аустријом и другима.

Кад се све ово има на уму, и кад саме матере увиде да се штете од ванбрачног односа могу донекле лако изгладити на један доста брз и лак начин и то иницијативом са њихове стране, онда је умесно са разлогом претпоставити, да ли би овакве мере ишле у прилог конкубинатима а на штету породице. Овом приликом додајемо и то, да овај трећи начин позакоњења, који се у садањем праву задржао више по традицији, не треба уносити у пројекат општег грађанског законика за нашу државу, а то би у осталом било и у сагласности са одредбама Устава. То би био још један од начина да се установа брака што више учврсти. Не треба заборавити, да је најбољи познавалац античке историје Fustel d Coulanges рекао, да је пропадању римског друштва претходио распад римске породице.

Госпође и господо,

Али сведено са чисто правног терена, који по сили саме материје има увек нечега у себи стегнутог и формалног, и посматрано са гледишта социјалног и етичког, са гледишта друштвене динамике и једног вишег морала, ово питање добива сасвим други значај. Ваља одмах подвући као основну чињеницу, да ванбрачна деца нису дошла на свет својом вољом, већ вољом својих родитеља. Ако чијег греха има то није њихов већ грех оца или матере, а у огромној већини случајева грехом очевим и грехом српског законодавца, који са пједестала законског ауторитета добацује нашем друштву: „Забрањујем да се истражује ко је отац ванбрачног детету.“ Ту изгледа лежи цео проблем несретног положеја ванбрачне деце и њихове судбине. Јер, кад се овако ствар посматра, више није од важности ни то, да ли се та деца могу позаконити или не, нити је од важности да ли и саме матере могу овакво позаконјење да изврше; нити је напоследку од важности да ли су деца ванбрачна или не. Пред оваквом једном чињеницом, управо пред оваквом једном снагом падају сва конвенционална мерила лажнога стида, а остаје гола стварност да такве деце има и да она имају право на живот и опстанак. И зашто би на пример имало већа права и бољу и сретнију судбину једно брачно дете из породице т.зв. вишег друштва, чији је отац на неколико дана по венчању две године био отсутан и у чију се брачност може са разлогом сумњати, од ванбрачног детета жене из малограђанске средине, које је дошло на свет као плод велике и дубоке љубави коју је само смрт спречила да добије потпуну законску форму.

Ванбрачна деца нису деца греха, јер и сама љубав није грех. Оваквих појава било је увек од како постоји друштво и биће их све дотле док једном друштва не буде нестало. Зато на друштву и лежи дужност да и оваквој деци обезбеди опстанак и достојну улогу у друштву и да им скине т.зв. жиг срамоте, који је израз и појам измислила конвенционалност и лажна стидљивост прошлога века, која се задржала и у наше демократско и просвећено доба, у доба када царује наука и у коме грандиозни технички проналасци прете да сузе земљину површину. Ослободимо се сколастике у 20. веку, и одбацимо грађански морал заснован на материјалистичким обзирима, и ја се надам да ће југословенски законодавац положај ванбрачне деце из основа поправити. На њему лежи та дужност, али на њему ће лежати и та част ако успе да је и изврши.

На завршетку допустите ми, госпође и господо, да кажем да је један велики, управо сјајан енглески писац, у једној својој бесмртној драми у моменту, када му се визија и интуиција дизала до небеских висина и спајала са Богом рекао: „Тајна љубави неки пут је већа од тајне смрти“.

Драгослав П. Ђорђевић адвокат — Београд

АДВОКАТУРА У ПРАВОСЛАВНОМ ЦРКВЕНОМ ПРАВОСУЂУ

У нашој држави данас постоје црквени судови: православни, римокатолички, старокатолички, јеврејски, муслимански и др. Сви судови суде у принципу јавно, уз садејство адвоката као заступника парничних странака, сем нажалост, судови православне цркве. Јерархија православне цркве на свој начин схваћајући овлашћење чл. 63 тач. 12. црквеног устава као државног закона, прописала је по својој вољи свој црквено судски поступак. Колико су овим поступком повређени позитивни државни закони ми смо о томе дали своју реч у Браничу за децембар 1934 год. Овом приликом да се специјално позабавимо самом, чистом „адвокатуром“ пред православним црквеним судовима, која је специјалитет своје врсте врло карактеристичан за данашње схватање правосуђа па ма оно било и православно црквено.

О адвокатури се у нас мало писало како пре тако и после рата. Колико нам је дошло до руку, после рата написао је познати београдски адвокат г. др. В. Јовановић једну малу, кратку али необично лепу расправицу „О адвокатури“ указујући нарочито на њен значај и развој у Француској, где она као професија и данас доминира у јавном животу. Специјално о развоју адвокатуре у Србији све до закона од 1929 год. дао је исцрпну и сликовиту расправицу опет наш познати колега г. А. Андрејевић под насловом „О адвокатском реду у Србији“. Какви други после ратни радови о овој теми нису нам познати. Предратних расправа има опет нешто мало у стручним часописима, али су оне без особите важности.

Адвокатима није лако у професији. Ми смо на удару многим невољама. Неоправдане повике на адвокатски ред свакодневне су. Па ипак и поред свега тога, адвокат је опет борац који не узмиче. Наш познати правник и колега г. Обрад Благојевић у једном моменту прецуног срца чемером на рђаво схватање о адвокатском реду, рекао је: „Ако бих и после смрти дошао на овај свет као човек, ја бих ипак у пркос свим невољама, опет био само — адвокат.“ Адвокатова је трагедија велика. Кад клоне тело и дух се угаси, он живи у азилу за смештај сиромашних а сахрањује се о милостињи својих колега који за њим истим путем корачају. То је величина и трагедија адвокатске слободне професије. Редак је случај, да је адвокат после смрти оставио своју породицу збринуту. Адвокат, интелектуалац, честит борац за право, ретко је скончао у добром материјалном положају. Познати су случајеви чувених београдских адвоката па и предратне Србије пок. Дује, чика Блаже и др.

Ретко ко прође а да се не очеше о адвокатска леђа и не упуту какав епитет који адвокат, по обиму и важности свога рада у друштву, ни у ком случају не заслужује. Сви су заборавили да је „адвокатура исто толико стара колико и магистратура, јер је потребна као и сама правда“, — како је то по цитату г. Јовано-

вића, рекао још у XVII веку Д. Агесо претседник Врховног суда у Француској. Адвокатура је била позната и уведена још у далекој прошлости, првих дана цивилизације. Она је постојала код Калдејаца, Перзијанаца, Египћана, Грка и Римљана. Чувене су беседе Цицерона, Перикла и др. славних говорника Старога века, који су били по професији адвокати и као такви држали јавне беседе у сенату бранећи право народа и државе и тражећи слободу човека. Адвокати су још тада заузимали највеће положаје у држави. Данашња Француска у томе још предњачи. У њој је „адвокат цењен, не само због грађанина за чије се право залаже, већ и због самог закона који судији има да тумачи и да му, путем јуриспруденције, шири примену. Судија и адвокат ту се допуњују у правном и социјалном смислу. Јер судија гледа живот кроз закон док адвокат закон види кроз живот“, — како се то вели на једном месту у књижици г. Јовановића. Корен адвокатуре не видимо само код ових горе наведених других народа. Њега има и код нас у добу цветња и величине српске државе. О адвокатури говори и Закон Душана који је тражио, да сиромашна странка, која није могла дићи парницу или се бранити пред судом, — може дати „парца“ који је био помоћник и суду и парничару. Дакле, још у овом добу адвокатура је код нас од правосуђа призната и тражена.

Модернију, новију адвокатуру лепо је оцртао г. др. Јовановић: Уређење адвокатуре зависи од тога како се разуме њена улога. У том погледу ми видимо јасно оцртана два система. Један је више својствен државама са бирократским уређењем, други је, по свему, више у нарави држава са демократским уређењем. У оним првим адвокатуре никада није могла доћи до великог угледа и утицаја. Она тамо није Бог зна како ни цењена, јер адвокат по суштини својој треба да је сарадник судије али и његова контрола. Он критикује његове одлуке, критикује законе и што је нарочито незгодно он критикује поступке власти и бори се противу њених злоупотреба. Дирати пак у власт тамо где је њен ауторитет пречи од свега, врло је незгодна ствар. Због тога се спутава развој адвокатуре у земљама са бирократским уређењем.

У демократским државама где је право грађана прече од ауторитета власти, адвокат је упућен на суд који је, по самом устројству већ удешен тако, да адвокат пред њим добија широко поље рада у одбрани права грађана и неограничену могућност да утиче на правосуђе; у тим је државама по правилу усменост и контрадикторност спроведена кроз све степене судства; у њима су судске дебате обилате а јавност широка.

Наше новије, световно законодавство расчистило је питање адвокатуре у позитивном смислу. До душе у пракси не у свему онако како је то у оним другим, правим демократским државама, али ипак има нечега што на то потсећа. Закон о адвокатима од 1929 год. тачно је прописао како права адвоката тако и његове дужности. У своме § 1 закон је дефинисао и саму адвокатуру „која је занимање јавног поретка. Њој је циљ да адвокат . . . у случају спора пред судовима заступа парничаре бранећи њихове оправдане интересе и права, и да у опште у примени закона пред судовима, другим државним и самоуправним властима и јавно-

Управним телима помаже да се донесе правилна и правична одлука.“

Ова законска дефиниција адвокатури потенцирана је још и прописом § 20 по коме адвокат има права да заступа странке пред свима судовима у земљи, другим државним и самоуправним властима и јавно-правним телима. Другим речима, ниједна од ових власти у земљи не сме да ускрати право адвокату да пред њом заступа свога властодавца као странку. Санкција овом праву огледа се још и у томе, што цео поступак једне власти због одбијања адвоката може да буде ништав. Ови прописи државног закона обавезни за сваког грађанина и власт у земљи у најширем смислу, ни у колико нису дерогирани Уставом српске православне цркве од 1931 год. који својим чл. 63 тач. 12 лаконски овлашћује Св. Арх. Сабор срп. прав. цркве да „прописује црквено судски поступак за све црквене судове“. Када је ово овлашћење држава, као једна суверена власт, дала Св. Арх. Сабору ни у ком случају није могла да претпостави да ће Сабор узети на себе толико власти, па да својим самоуправним законодавством измени државно законодавство. Св. Арх. Сабор као црквена законодавна власт по овлашћењу саме државе, измену државних закона ипак је учинила и држава, која је у свом суверенитету овим актом подређене власти повређена, на жалост до данас није ништа учинила да се њен државни ауторитет и суверенитет очува и повреда отклони.

§ 128 грађ. пар. пост. заступање у брачним споровима пред окр. судовима учинио је факултативним. Ако странка приведе заступника адвоката суд га мора прихватити и не може га одбити. У осталом, у суду ником живом не пада на памет, да приведеног адвоката одбије. Црквена јерархија је и овај законски пропис као и многе друге намерно пренебрегла, јер неможемо предпоставити да је то била омашка, па је у свом поступку за црквене судове од учешћа у бракоразводним парницама, изричито одстранила адвокате и црквену „адвокатуру“ поверила лаицима тј. својим бив. пензионисаним и отпуштеним службеницима, бив. црквењацима, расопима и др. лаицима, који с правом адвокатуром немају ничег заједничког, али зато умешно врбују клијентелу разним малверзацијама. На место професионализма уведен је лаицизам на штету како црквеног правосуђа тако и самих парничних странака. Прави адвокати сведени су на скривене пискараче тужбе и жалбе, чак и без своје сигнатуре, јер је то много „боље“, како се то у скривеној форми саопштава самим парничарима. Они не могу да учествују ни у каквој истражној радњи суда нити пак на усменој спорној главној расправи. Док грађанско, световно правосуђе, стоји на гледишту, да без адвокатури нема правде, дотле црквено правосуђе стоји на гледишту да са адвокатуром нема правде. Докле је грађанско правосуђе само себе подвргло сарадњи, критичи и контроли од стране адвокатури, дотле је православно црквено правосуђе то једноставно одбило, јер не жели не само да са адвокатуром сарађује, већ ни да буде од ње критиковано и контролисано. Док се у грађанском правосуђу лаицизам у адвокатури прогони и крив. кажњава као надриписарство и пискарање, дотле је он у цркв. православном правосуђу дозвољен и чак „оза-

коњен“. Осим ових разлога ми не можемо претпоставити да у ствари постоје какви други озбиљнији разлози за забрану адвокатуре пред црквеним православним судовима. Ако би било у питању парничење сиромашних пред овим судовима а заступање адвоката обавезно, онда тај разлог не може да опстане као озбиљан за овакав пропис у поступку. Кад је у питању сиромашан парничар у парницама где је обавезно заступање адвокатима, онда по одлуци суда, заступника-адвоката одређује Адвокатска Комора и то бесплатно. У осталом државно грађанско законодавство већ је ово питање заступања пред судовима у бракоразводним парницама решило у смислу факултативности те према томе странка не мора имати адвоката-заступника пред црквеним судовима у брачним споровима ако га сама не жели. Као разлог за забрану адвокатуре пред прав. црквеним судовима једино може да опстане уверење, да ови судови желе судити без икакве контроле и критике од стране адвоката, чиме је угрожено правилно правосуђе а тиме и саме парничне странке.

Црквено брачно законодавство, материјално и формално, није ни тако штуро ни тако просто. Оно је врло обимно, компликовано и приметно. Њега могу добро да проуче само лица од заната, али не и лаици, који имају „добре везе“. Да је то законодавство тако једноставно, уско и просто, ни у ком случају не би закон тражио од његовог судијског кадра квалификације много веће од лаичког знања. Закон од црквеног судије тражи квалификације равне квалификацијама једног адвоката, а у најмању руку квалификације, које бар донекле достижу до ових адвокатских, ако се са њима не могу да изједначе. Када се ове квалификације траже од судије онда ни у ком случају оне не могу бити мање за заступника странке пред тим судом. За парничну странку неко мора да зна ово законодавство. Тај „неко“ по државним законима може и мора да буде само адвокат а не лаик авансован за „црквено судског адвоката“. До душе мора се признати да црквено правосуђе и поред тога што је за заступнике-пуномоћнике признало само лаике, — ни њима није дало право да пред судом, на јавној расправи, дају своју реч сем изузетно кад је странка спречена и то суд уважи. Присуство странака на јавној расправи по правилу је у см. § 212 обавезно. Ако би странка имала заступника лаика по овлашћењу, а лично дође на расправу онда он не може за њу давати своју реч, по § 226. Да је правосуђу од памтивека било дозвољено, да странке саме себе пред судовима заступају својим добрим стручним знањем поред свог свакодневнoг другог занимања, адвокатура се у принципу никада не би развила. Она би у том случају била потпуно непотребна. Међутим то није био случај чак ни у оном добу када су постојале само „12 таблица“, али је то нажалост данас у модерном црквеном православном правосуђу, где постоје закони од по више стотина параграфа.

Какво стручно знање може да очекује суд од једног лаика пуномоћника, коме се за основне квалификације по § 60 у вези § 63 цркв. судс. поступка тражи: да је стар 30 година; да уме да говори у опште и да је писмен бар толико да се може потписати; да може по грађанском праву бити старалац; да има црквено би-

Правно право по чл. 174 цркв. устава и да пребива на територији Великог Црквеног Суда. Дакле за црквену адвокатуру потребне су способности просечно промућурног човека коме је свој сопствени занат постао тежак па је црквењачким пословима и школом играња, стекао довољно „стручно знање“ да може заступати друга лица пред црквеним судом и као „адвокат“ парницу водити и са њом донекле управљати. Правој адвокатури везаној професионалном тајном и надзором своје законом признате сталешке организације као занимања јавно правног карактера, нема места у православном црквеном правосуђу док је међутим има у сваком другом верском правосуђу наше земље. У заштиту правог правосуђа, јер су и црквени судови признати и установљени од саме државе у интересу њених поданика, — ми протествујемо противу оваквог неправославно православно црквено јерархијског поступка, који ружи један постојећи државом прописани ред, који се у науци и законодавству обично зове правни поредак. Ми сматрамо да се црквено законодавна власт огрешила о свој разлог постојања на штету својих верних а државиних грађана, који имају права на добру и правилну примену закона и путем своје критике и контроле. Она је права верних и грађана угрозила тиме, што их је оставила без сопствене контроле и критике. Резултат оваквог рада дао је ту скоро један познати комунике преко штампе о суспензацији три црквено судска функционера противу којих је отворен чак и судски извиђај. Како ће црквено брачно правосуђе да цвета, кад уместо адвоката странке буду заступали професионални кривоклетници, то ће се, на велику штету општих и приватних интереса странака, брзо показати?!

Година Др. Дионис адв. — Београд.

НОВИ ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК С ОБЗИРОМ НА ПРАВНО ПОДРУЧЈЕ КАСАЦИОНОГ СУДА У БЕОГРАДУ

Уводни Закон

Нови закон о судском ванпарничном поступку за Краљевину 26 јула 1934 г. и Уводни закон томе поступку од 26 јула 1934 г. ступили су на снагу на подручју Апелационог суда у Београду на дан 4 фебруара 1935 г. а на подручју Апелационог суда у Скопљу ступају на дан 1 новембра 1935 г., осим 7 дела (§§ 240 до 262 Вп.) о судском поништају исправа који је ступио на снагу већ на подручју Апелационог суда у Београду на дан 4 септембра 1934 године.

У погледу прелазних наређења Уводни закон у чл. 28 прописује као опште начело, да ће се ванпарничне правне ствари, које

* Кратике: Увп. = Уводни закон за закон о судском ванпарничном поступку; Вп. = Закон о судском ванпарничном поступку и остале у смислу чл. 10 Судског пословника.

су на дан када нови Ванпарнични поступак задобије обавезну снагу већ у току, посвршавати по досадашњим прописима; свршаваће их судови или власти који су по досадашњим прописима били за то надлежни.

Дакле на ствари које су већ у току примењиваће се досадашње формално и материјално право.

Већ на овом месту треба уочити прописе Увп. о посебним прелазним наређењима за подручје Касационог суда у Београду и Великог суда у Подгорици тј. чланове 42 и 43 Увп. који гласе:

Члан 42. — (1) Остају у важности прописи члана 146 а) Правила о поступању у неспорним (ванпарничним) делима од 1872 године све догле, док јединствени Грађански законик не добије обавезну снагу за ово подручје.

(2) На решења донета по предњем законском пропису има места рекурсу (жалби) само Апелационом суду.

(3) На подручју Општине града Београда попис и процене заоставштине умрлог за образовање његове масе у смислу чл. 46 Закона о таксама вршиће као и до сада једино Општина београдска и наплаћиваће за то таксу коју је до сад наплаћивала.

Члан 43. — Где не постоје земљишне књиге вредеће следеће:

1) Остају у важности прописи чл. 2 тачке 7 став 2 до 4 закључно Правила о поступању у неспорним (ванпарничним) делима од 1872 године уколико су у питању непокретнине. Пропис става 2 члана 42 вредеће и овде.

2) У свима случајевима у којима ће се попис вршити (§ 69 Вп) одлука о уручењу заоставштине (§ 136 Вп) садржаће поименце и ствари заоставштине по попису.

К члану 42 треба напоменути да се члан 146 а правила о поступању у неспорним делима од 1872 г. односи на прописе § 920 Срп. г. з. који у погледу пословне способности савњава удату жену за живота мужа с малолетницима, слабоумнима, расипницима итд. Муж је дужан да одобри сваки поступак своје жене који је користан по брачну заједницу, или је користан по жену а не шкоди брачној заједници. У противном случају жена је овлашћена да се обрати ванпарничном судији за одобрење, које ће се жени дати и у случају кад је муж у немогућности да га даје. Дакако ово по наше жене веома понижавајуће стање престаће ступањем на снагу новог јединственог грађанског законика у којем су права и дужности удатих жена изједначена са правима мужа. Пројекат новог грађанског законика иде још и даље и прописује да ће муж бити обавезан плаћати оно, што је жена у његово име узела на вересију, па у том погледу прописује § 150 г. з. у поменутој предоснови: „У старању о текућим потребама газдинства жена заступа мужа. Њена делања обавезују мужа, осим ако она прекорачује границе, примерене према околностима, а то је познато или је морало бити познато трећим лицима, која су са њом склопила правне послове.“

О осталим одредбама чл. 42 и 43 као и чл. 39 позабавићемо се кад буде реч о жалбама, одлукама о уручењу заоставштине и о поступку о добровољној процени и продаји.

Да би се нови ванпарнични поступак могао на целој државној територији увести у живот, потребно је било да се донесу и извесне одредбе материјалноправне природе, које по својој природи не спадају у закон о поступку. Стога су ступили на дан 4 фебруара 1935 г. и на подручју Апелационог суда у Београду на снагу нова грађанскоправна наређења која се односе на званично штитништво, на одузимање својевласти и на привремено старање, као и на обнављање и исправљање међа (граница). (чл. 10—25 Увп.).

Установа званичног штитништва није постојала у Српском старатељском праву. Званично штитништво је неке врсте законско штитништво, будући да то штитништво постоји не вољом судије, суда, већ вољом самог закона, фактом, који кад се појави, самим тим стиче се услов за званично штитништво. (Реферат народног посланика Миливоја Перића — Стенографске белешке Народне скупштине за 1933 и 1934 г. књига III. страна 172).

Ова установа званичног штитништва донета је ради заштите малолетних лица и ради ефикасног вршења старатељских послова. Она одговара великој потреби и дужности државе и народа за заштиту малолетне деце. Законодавац је овом установом узаконио жељу Њеног Величанства Краљице Матере Марије, која је у своме позиву на рад за југословенску децу написала следеће речи, које не може без узбуђења да прочита нико који има мало културе срца. Њено Величанство Краљица Мајка Марија пише дословно:

„Радимо за југословенску децу!

Наша деца су нам највећа брига, наш најдрагоценији понос и ружичаста нада наше светле будућности.

Старање о животу, здрављу и васпитању деце није само најсветија дужност мајки и родитељских домова, него први и најважнији задатак хуманих друштава, општина, градова, па и саме државе.

Снага једног народа мери се по моралном и физичком здрављу деце, а његове способности по добро организованој децјој заштити.

Ако хоћемо да се одужимо своме јуначком народу, ако хоћемо да приведемо нашу лепу домовину напретку, посветимо нашу сталну искрену и топлу љубав југословенској деци.

Нека ни једно југословенско дете не остане незбринато, незаштићено, нека сва наша деца весело живе и напредују и нека се њихова дечја песма среће разлеже по свима крајевима дивне Југославије.

Марија.“

На подручју прератне Србије није било државних установа за заштиту младежи. У ствари и у суштини имали су старатеље само имућнија деца и њихов старатељ старао се о имању да то имање очува а мало или врло мало о личности самог стараника. Очигледно једна шира организација старатељства наметала се као потреба за правно подручје Србије. Отуда су у погледу заштите

деце разрађени следећи прописи о штитништву. Нови Увп. дели званично штитништво на Заводско штитништво и генерално штитништво. Заводско штитништво је с обзиром на лице малолетника двоврсно и то:

а) Заводско штитништво малолетника, који се налазе у заводу за принудно васпитање или за поправљање или у којем јавном или приватном заводу и који се стара о малолетницима и њиховом васпитању, а чија је правила одобрила државна власт. У ове заводе долазе они малолетници, који су напуштени или морално покварени тако да је старатељски суд одредио против њих принудно васпитање или који су према одлуци кривичног суда пупућени у завод за васпитање или поправљање;

б) Заводско штитништво малолетника, који се налазе у сирочадском дому, или у дому за нахождач. У ове домове долази сирочад и нахождач. Управник завода односно дома врши права и дужности штитника. Заводско штитништво настаје само по себи, чим малолетник ступи у завод или дом.

Даље је предвиђено у чл. 14 Увп. Генерално штитништво:

(1) Уколико нема подесних штитника, који би били готови да се овог звања приме, или уколико је то потребно за потпуну заштиту права и интереса сиромашних штићеника, може се штитништво пренети на погодни орган јавне управе или на које удружење за заштиту младежи. Овај пренос може бити и ограничен само на нека права и дужности штитника. Ближа наређења о томе прописале се уредбом.

(2) Суд може овај пренос опозвати, ако је то у интересу штићеника.

Овај пропис начелно предвиђа установе Генералног штитништва и препушта ближа наређења посебној Уредби.

Даље ново грађанско-правно наређење материјалне природе јест **одузимање својевласти**, т.ј. укидање или ограничење пословне способности физичког лица. По српском старатељском праву лице због душевне болести и немоћи могло је бити стављено под старатељство једино с дејством потпуног одузимања својевласти. О разликама и степену душевних болести српско старатељско право није водило рачуна. Сада међутим одузимање својевласти јесте потпуно само због тешке душевне болести или слабоумности. Таквим лицима која су изједначена деци испод 7 године је потпуно одузета пословна способност и њима се поставља скрбник.

Делимично одузимање својевласти (чл. 16 Увп.) наступа кад пунолетно лице није додуше неспособно да се стара о својим пословима али му је због душевне болести или слабоумности мањег степена потребан помоћник ради уредног отпрваљања његових послова. И због злоупотребе алкохола или живчаних отрова из навике има места делимичном одузимању својевласти, а и овом се лицу поставља помоћник. Та установа новина је дакле према Српском старатељском праву. Ње није било тамо а одговара потпуно потреби, која ју је изазвала.

Кад отпочне поступак за одузимање својевласти или чим буде неко лице примљено у завод за душевне болести, поставиће

му се привремени пуномоћник (чл. 21 Увп.) ради његове заштите с правима и дужностима која су означена у чл. 22 Увп.:

(1) Привремени пуномоћник, има права и дужности помоћника, постављеног по наређењима чл. 16 овог закона. Али суд може приликом постављања или доцније сузити или ограничити делокруг привременог помоћника с обзиром на разлог и сврху постављања као и на корист лица, повереног његовом старању.

(2) Ван делокруга привременог помоћника лице поверено његовом старању није у својим правним делима ограничено.

Трећа нова материјално-правна установа грађанско-правне природе јесте обнављање и исправљање међа (граница), (чл. 24 и 25 Увп.), а донета је у циљу да се сузбију спорови између најближих сродника и суседа. Спорне границе су увек биле извор тешких сукоба и других спорова, који су се свршавали и најтежим последицама. Стога донети су ови прописи о уређењу граница. Обнављању граница има места, под претпоставком опасности да ће оне постати невидљиве, онда, ако су гранични знаци између два земљишта услед ма каквих околности тако повређени, да би се могло догодити, да се никако неће моћи распознавати.

Исправљању граница међутим има места, под претпоставком да су границе већ невидљиве онда, ако су границе спорне или ако се уопште више не распознају.

Први део:

ОПШТА НАРЕЂЕЊА.

Пре свега треба истаћи да се нови ванпарнични поступак за разлику од Неспорних Правила оснива на начелима:

1. — Слободне оцене доказа, које је прописано у § 11 вп. тако да се при оцењивању доказа и целокупног поступка има сходно примењивати прописи § 368 грпп., без обзира на то дали су ти резултати добивени непосредно пред судијом који доноси одлуку или нису. Како су за Неспорна правила важиле субсидирано норме Српског грађанског судског поступка који се оснивао на начелу законске теорије доказа, то се и по Српском ванпарничном поступку судија морао држати у ванпарничној расправи легалне теорије доказа. По Српском ванпарничном праву судија је морао да прими нешто за истинито и тачно, иако је његово уверење било противно. По садашњем ванпарничном праву, судија ће примити за истинито и тачно све оно што одговара његовом присном уверењу. Али опет треба добро имати на уму да слобода судија није при томе неограничена, јер и у новом поступку постоје као остатци легалне теорије доказа доказна правила према којима је нпр. суд везан за садржину правоснажне пресуде кривичног суда у погледу на доказивање и урачуњљивост за то кривично дело. (§ 364 грпп.) Судија мора да сматра као доказано оно што се јавном исправом наређује, изјављује или посведочава (§ 388 грпп.). Судија има сматрати да је издавач приватне исправе дао оне изјаве које су у њој садржане. Даље судија не треба да допусти доказе о чињеницама које су суду опште познате, које

је противна страна изречно признала, а прећутно признање има судија да цени у смислу § 363 грпп. У главном је дакле разлика та, да, док се по старом поступку садржина неке писмене исправе морала безусловно примити као доказ, по новом поступку зависи од резултата свеукупних доказа дали ће се и колика вредност придавати садржини саме исправе.

2. — Даље ново начело на којем се оснива нови ванпарнични поступак јесте начело поступања по службеној дужности и истраживања материјалне истине по службеној дужности. Начело поступања по службеној дужности узаконено је стога што се законодавац поставио на становиште да је сваки судски поступак установа за опште добро. Ово начело произлази из саме природе ванпарничког поступка, пошто се из разлога целисходности уређење ванпарничних правних ствари тражи редовно у јавном интересу, и пошто странке не би могле никако или само уз велике тешкоће уредити ове ствари без сарадње судова, док на другој страни није потребно да се о њима покрене правни спор. У ванпарничном поступку поступаће суд у првој врсти по службеној дужности у оним стварима, које се тичу лица, која стоје под особитом заштитом закона. На основу начела истраживања по службеној дужности суд ће и по службеној дужности провести извиђаје (§ 152 вп.) а у важнијим или сумњивијим случајевима, пре него што одобри предлоге штитника или скрбника, преслушати по потреби сроднике, суседе или друга поуздана лица, па и само оно лице, које је под старатељством, уколико је оно способно просуђивати о својим пословима. У циљу да се што боље обавести о приликама, суд може и писмено тражити обавештења и мишљења од општинског поглаварства, школске управе или других власти или установа. Ово последње је веома важна новина новог закона.

Неспорна правила за Краљевину Србију нису имала посебних одредаба о надлежности. Прописи о надлежности парничног поступка вредели су и за ванпарнично право. С обзиром на то да поједине врсте ванпарничног поступка захтевају разне прописе о надлежности, нови ванпарнични поступак отклонио је сваки неспоразум са те стране тиме, што је у посебним наређењима о појединим врстама ванпарничног поступка свагде унео одговарајуће прописе о надлежности. У општим наређењима налази се само установа о реалној надлежности (§ 3 вп.) према којој је за поједине реалне ствари, тј. за вршење судских радња везаних за какву телесну ствар као н.пр. за увиђаје, налазе вештака, пописе имовине, процене, дражбе и увођење управитеља, наређена месна надлежност оног среског суда у чијем се подручју ствар, на којој треба односну судску радњу провести, налази.

Даља важна разлика између Неспорних правила и ванпарничног поступка тиче се решавања претходних правних питања и упућивања на парницу или на управни поступак. По Неспорним правилима обуставио се ванпарнични поступак чим се наишло на какав спор било о праву или правном одношају или правно-важној чињеници. Једна од заинтересованих странака упућивала се на редован пут парнице и док се спор није окончао, није се могло

свршити ни ванпарничном расправом. Како је спор, често пута вођен више година, то се и ванпарнична расправа за то време није могла окончати. Сада је међутим у §-у 2 број 7 а у вези § 10 вп. прописано:

(1) Ако одлука о ванпарничној ствари зависи од утврђења којег права или којег правног одношаја (претходно питање), ово се утврђење има, уколико посебна наређења што друго не прописују, и онда кад је ово право или овај одношај међу странкама споран, извести на чисто у ванпарничном поступку, али то утврђење има правно дејство само у том поступку.

(2) Ако одлучивање о претходном питању зависи од утврђења спорних чињеница, може суд, по предлогу или по службеној дужности, ради утврђења права или правног одношаја упутити странке на парницу или, према приликама, на управни поступак.

У новом ванпарничном поступку важи дакле правило да се учесници могу упутити на парницу само због спорних правно-важних чињеница, дочим правно питање има ванпарнични судија сам да реши. Овим је убрзан рад ванпарничног суда и на тај начин спречиће се одуговлачење ванпарничног поступка и доћиће се брзо до судске одлуке.

Даља разлика односи се на феријалне ствари. По §-у 511 тачка 10 срп. грсп. све неспорне ствари решавале су се у току великог судског одмора и према томе све ванпарничне ствари биле су феријалне. По новом ванпарничном поступку феријалне су ствари тачно побројане у §-у 9 вп. и то:

- 1) ствари земљишне, рудничке и књиге железница и јавних канала;
- 2) ствари трговачког и задружног регистра;
- 3) ствари штитништва и скрбништва;
- 4) поступак за поништај исправа;
- 5) поступак о предлогу за уступање нужног пута и за исправљање међа (граница) и
- 6) ствари оверавања.

Старешина суда може, осим ствари побројаних у првом ставу, од случаја до случаја, и друге ствари, у погледу којих је потребно брзо решење, прогласити за феријалне ствари. Његова се наредба не може побијати правним леком.

О јавном бележнику као судском поверенику биће говора онда, када буде закон о јавним бележницима од 11. септембра 1930 год. ступио на снагу на овом подручју.

У погледу поднесака у ванпарничним стварима треба истаћи да се код зборних судова предлози и молбе имају по правилу подносити писмено. (§ 6 вп.).

Достављање одлука у ванпарничним стварима обављаће се дакако сходно прописима новог грп.

У погледу правног лека Српско ванпарнично право знало је само за један правни лек, а то је жалба противу одлуке првостепене ванпарничне власти на другостепену власт, т.ј. на апелациони или касациони суд. Одлука другостепеног суда правоћна је била. По новом ванпарничном поступку постоје међутим следећи правни лекови:

а) жалба (рекурс) иде окружном или апелационом суду према томе дали је одлука у првом степену донесена од среског или окружног суда;

б) против одлуке суда другог степена има места ревизијском рекурсу на касациони суд, ако је суд другог степена преиначио или укинуо одлуку првог степена и ако је одлука суда другог степена, којом се потврђује одлука суда првог степена у очитој противности с законом или са стањем списа или је ништавна (§ 15 вп.);

в) новина ванпарничног поступка јесте пропис § 16 вп. у циљу што веће заштите несвојевласних лица а према којем може првостепени судија поднети списе на одлуку касационом суду, ако му се чини да би од одлуке суда другог степена могла настати некаква штета за несвојевласно лице. На овај начин дата је по званичној дужности могућност да се неправилне и неправедне одлуке другостепене власти на штету несвојевласних лица исправе (види реферат Миливоја Перића у стенографским белешкама Народне Скупштине, књига III. страна 171).

Нови ванпарнични поступак је на један праведан начин уредио питање трошкова ванпарничног поступка. Српско ванпарнично право није имало одредбу о трошковима и трошкове је подносило лице које их је чинило, без обзира дали је то лице криво за радње које су те трошкове произвеле, или није криво. По § 20 новог вп. међутим важи следеће правило: Свака странка има да сноси трошкове судских радњи извршених у њезином интересу. Странка која је скривила какве трошкове неоснованим предлозима или грубом кривњом мора да их надокнади противној странци, ако ова то предлаже.

У новом ванпарничном поступку, уколико нема посебних наређења, сходно ће се примењивати прописи новог грпп. о достављању, надлежности, закључцима, доказима, пуномоћницима, сиромашком праву, поступку, усменој расправи, и о повраћају у пређашње стање. (§ 21 вп.).

Други део:

РАСПРАВА ЗАОСТАВШТИНЕ.

Прописи Неспорних правила за Србију у пракси су се показали као у суштини добри и могу задовољити данашње потребе па су стога у основи преузети у нови Вп. и то нарочито са разлога правног континуитета. Али што се тиче појединих прописа за многе од њих се је указала потреба, да буду измењени, уколико су се показали као нејасни и непотпуни.

У §-у 19 Неспорних правила требало је изречно истаћи да ће суд по службеној дужности преузети расправу заоставштине не само онда кад је званично извештен о смрти неког лица, него и онда, кад му која странка јави смртни случај и тражи покретање поступка (§ 32 Вп.).

С обзиром на развитак међународног приватног права донео је нови Вп. у §§ 25—27 посебне норме о заоставштинама иностранаца.

У циљу што хитнијег покретања поступка и као најбоља гаранција да ће се судовима редовно и на време достављати случајеви смрти прописано је у §-у 32 (1) Вп. да су водиоци матица умрлих дужни пријавити среском суду најдаље за 10 дана сваки случај смрти који се деси у њиховом подручју.

Чим суд сазна за смртни случај наредиће састављање смртовнице (извештај о смрти). Нова је установа судских повереника.

Прописи о поступању при састављању смртовнице у главном одговарају онима Неспорних правила с том разликом што се смртовница мора састављати и онда када умрли није оставио никакве имевине (§ 47 Вп.) т.ј. и у случају смрти малолетника. Види чл. 42 став 3 Увп.!

Прописи о обзнани тестаментa т.ј. о проглашењу изјаве последње воље допуњени су са наређењима о проглашењу усмених изјава последње воље (§ 52—54) пошто је ова установа у важности у подручју где важи Огз.

Наређења о наредбама суда после добивене смртовнице допуњена су §§-ма 58—69 тако да:

Нема места оставинској расправи:

а) Ако умрли није оставио никакве имовине.

б) Ако у заоставштини нема непокретности, а прометна вредност покретне заоставштине без одбитака дугова не прелази Дин. 10.000.— Али у том случају могу законски или нужни наследници ставити предлог да се и у погледу ове незнатне заоставштине води оставинска расправа, а суд ће по правичности одредити да ли ће трошкове поступка сносити сви учесници или некоји од њих (§ 59, 2 Вп.).

Прописи новог Вп. о попису заоставштине, претпоставкама пописа, начину пописивања итд. као и о потврди о имовинском стању заоставштине потписану уместо заклетве (чл. 79 Несп. правила — § 88 Вп.) допуњени су само уколико то захтевају данашње прилике.

Изјашњењу о наследству одговарају нови прописи о давању наследничке изјаве, која се може дати усмено у судски записник или писмено поднети суду (§ 89 Вп.).

Иако постоји тестамент или наследни уговор имају се позвати на рочиште одређено за примање наследничких изјава и она лица која би могла по закону полагати право на наследство, § 90 ст. 2. Вп.; дакле не само они који су у уговору о наследству или тестаменту означени као наследници.

Чим је наступио случај наследства суд ће позвати сва ова лица да даду наследничку изјаву и одредиће рочиште за примање наследничких изјава. Наследницима је слободно до дана рочишта предати наследничке изјаве писменим поднеском. Потпис на овим поднеску мора бити оверен од суда или јавног бележника (95 Вп.).

Последица пропуштања давања наследничке изјаве јесте та, да односни наследник бива искључен од расправе заоставштине. Таквом искљученом наследнику припада право да подигне тужбу о наследству дакако само онда ако није изречно или прећутно одбио свој наследни део § 93 Вп.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RU

О упућивању на парницу у случају супротних наследничких изјава садржавају прописе §§ 98 и 99 Вп. Док траје ова парница може се заоставштина по предлогу ставити под управу ради обезбеђења (§ 100 Вп.).

Поступак ако су наследници непознати (§ 101 Вп.) ако је боравиште наследника непознато (§ 104 Вп.) и на позивање веровника (§ 106—107 Вп.) незнатно су измењени. Чим су примљене наследничке изјаве судија треба да донесе одлуку о уручењу заоставштине.

Претпоставке за предају — уручење заоставштине су:

- 1) да је ваљано доказано наследно право (§§ 94 и 100 Вп.)
- 2) да су намирене или обезбеђене наследне таксе (§ 119 Вп.)
- 3) да су испуњене односно обезбеђене све обавезе наложене наредбом последње воље (§§ 120—124 Вп.).

Одлука о уручењу заоставштине која одговара распоредном решењу (§ 136 Вп.) садржаће у оним подручјима где не постоје земљишне књиге поименце и ствари заоставштине по попису (чл. 43 Несп.).

Ако наследници у року од 6 недеља од правноснажности одлуке о уручењу заоставштине не затраже да се на основу исте укњижи пренос права власништва и других права одредиће ово уписивање у јавне књиге по службеној дужности оставински суд (§ 140 Вп.).

Трећи део:

ПОСТУПАК У ПОСЛОВИМА СТАРАТЕЉСТВА (ШТИТНИШТВА, СКРБНИШТВА И ПОМОЋНИШТВА).

Има извесних лица, као што су малолетници, умоболници и т. д. који истина могу бити субјекти права, али који су неспособни за правне радње, т.ј. који су неспособни да свршавају своје послове и који стога стоје под особитом заштитом закона. (§ 21 о.г.з. §§ 39—41 срп. грађ. закона).

У овом су делу Вп. садржана формално-правна правила о томе како несвојевласним лицима поставља нарочити заступник те одређују се оне радње које предузимају заступници несвојевласних лица и судови при старању о њиховој имовини и њиховој личности.

На подручју Касационог суда у Београду важила су до 25 октобра 1875 год. у погледу старатељских послова наређења главе четврте грађ. законика (§§ 156—181), али 1875 год. донет је нарочити закон о старатељству, којим су ови законски прописи укинута.

Нови Вп. заводи на том подручју важне реформе. Пре свега за разне облике старатељства нови Вп. има нову тачно одређену терминологију. У српском старатељском праву сви облици старатељства, без обзира какву су посебну функцију поједини старатељи вршили, имају само један назив а то је старатељ. Међутим нови Вп. зна за штитника, то је старатељ малолетне деце. Даље има нови Вп. установу скрбника, то је старатељ за пунолетна лица којима је потпуно одузета својевласт. Нова је даље установа по-

моћника, т.ј. старатеља за она пунолетна лица којима је делимично одузета својевласт, и коначно привременог помоћника т.ј. старатеља за она пунолетна лица против којих се води поступак за одузимање својевласти. Сваки од ових назива тачно одређује функцију старатеља у новом Вп.

У српском закону о старатељству уопште није било прописано о поступку при стављању под старатељство пунолетних лица и недостајале су мере за заштиту од грешака и злоупотреба при принудном одузимању слободе лицима стављеним у заводе за душевне болести. Овome се стало на пут новим Вп., који има пре свега тачне прописе о надлежности за поступак ради одузимања својевласти (§ 184 Вп.) где је тачно предвиђено ко је овлаштен покренути такав поступак (§§ 185 и 186) и где се прописима о самом поступку настојава (§ 187) да се даје што јача каутела против злоупотреба и грешака, које би се могле догодити код одузимања својевласти. Предвиђен је даље посебне врсте поступак при примању у завод за душевне болести или сличне заводе (§ 193) где је једна од најглавнијих мера предострожности та, да управници таквих завода морају под претњом новчане казне до Дин. 10.000.— и дисциплинског поступка пријавити среском суду најдаље за 48 сати сваки случај примања неког умоболног лица, без његовог пристанка, у завод (§§ 193—195 Вп.).

У новом Вп. јасније су разрађени прописи о одобравању уговора својевласних лица (§ 145—146 Вп.) упрошћени су прописи о дозволи за ступање у брак малолетних лица (§ 156—158 Вп.) прописи о плодносном улагању новца малолетника (§§ 159—161 Вп.) и о штитничким рачунима (§§ 162—175 Вп.).

У погледу продужења очинске власти или штитништва потребно је било по српском старатељском закону да у случају противљења детета отац поднесе редовну тужбу надлежном суду и да у спору против детета докаже разлоге који оправдавају задржање родитељске власти. По § 178 Вп. међутим решаваће се о продужењу очинске власти или штитништва ванпарничним путем: по образложеном предлогу извидиће стање ствари старатељски суд, који ће затим послати списе ради одлучивања надлежном окружном суду. Али ова одлука мора да буде донета и објављена још пре него што наступи пунолетност и има се забележити у земљишним књигама.

И у погледу одузимања родитељске власти морала се на територији Касационог суда у Београду поднети тужба Првостепеном суду са потребним доказима који утврђују постојање разлога за одузимање те власти. Сада ће се поступак ради одузимања очинске власти (§ 179 Вп.) покренути по службеној дужности или по предлогу и водити те решити ванпарничним путем.

Као факултативна установа ради ефикасног вршења старатељских послова предвиђа нови Вп. старатељска поверенства (§§ 202—207 Вп.) и старатељске савете (§§ 208—211 Вп.).

Један једини човек, а то је судија, имао је до сада да се стара о свој деци на целокупној његовој територији а та територија била је обимна. Фактична је немогућност да се један једини човек обавести сам о свим личним и стварним приликама својих

стараника. Установа тако званих сиротињских општинских одбора која би требала да служи као помоћни орган није постојала. Ту установу сиротињских општинских одбора има да попуни нова установа о старатељском поверенству и о старатељским саветима. Старатељско поверенство врши функцију првостепене старатељске власти а састоји се из старешине среског суда или његовог заменика као претседника, правног референта и потребног броја почасних (судија) приседника, које бира општинско заступништво (12 на броју ако на подручју има преко 50.000 становника).

Одлуке старатељских поверенстава разматрају редовни судови по прописима о правним лековима о судском ванпарничком поступку (§ 207 Вп.).

Како не постоје код свих општина потребне претпоставке а нарочито финансијске могућности за успостављање старатељских поверенстава, то се за подручје где нема ових поверенстава постављају старатељски савети (§§ 208—209 Вп.) који имају да врше улогу коју су вршили сиротињски општински одбори.

Чврти део:

О УСВОЈЕЊУ И ПОЗАКОЊЕЊУ.

Ови су прописи углавном једнаки прописима Неспорних правила за Србију (чл. 140—142) а поступак биће следећи:

Пре свега саставиће се између усвојитеља и усвојеника уговор о усвојењу. Иза тога саставиће се молба за потврду усвојења, која ће се поднети ако је лице које се има усвојити пунолетно изравно месно надлежном Окружном суду, а ако је лице малолетно, предаће се среском као старатељском суду. Тај ће суд, по извршеним извиђајима, са својим извештајем послати акта своме окружном суду.

У погледу позакоњења прописује § 216 Вп. да се може утврдити очинство ванбрачног детета после смрти оца по ванпарничном поступку онда, кад постоје какве чињенице и околности, из којих несумњиво произлази, да се умрли сматрао и признавао оцем тога детета, и ако они, који би били позвани на наследство умрлога оца, то очинство основано не оспоре.

Поступак о позакоњењу милошћу владоца предвиђен је у §§-има 217 и 218 Вп.

Пети део:

Говори о добровољној процени и продаји. Српско право уопште не зна за ову правну установу. Овај се поступак покреће, ако неко извесном покретном или непокретном стварју због свога занимања или удаљености свог боравишта не може да управља и располаже, а по споразуму савласника ствари која се не може физички делити, кад наследници немају никаквог интереса да преузму наслеђене ствари итд. итд. У погледу надлежности за вршење добровољне процене и придаје на територији Касационог суда у Београду, а све док Закон о извршењу и обезбеђењу не добије обавезну снагу, биће надлежне управне власти првог степена, које ће се придржавати у том циљу прописа §§-а 219—230 Вп.

Шести део:

О проглашењу несталог за умрлог и о доказивању смрти.

Овај се поступак по Српском праву врши спорним путем, док је за нестале у току ратова био предвиђен ванпарнични поступак. Сада је за сва лица без обзира када су и где нестала уведен официозни ванпарнични поступак са надлежношћу судије појединца окружних судова. Ови прописи унифицирају односна наређења која до сада нису била једнака на свим подручјима државе, а садржана су у §§-има 231—239 Вп.

Седми део:

О судском поништају исправа — амортизацији, (§§ 240—264 Вп.) који је ступио на снагу већ 4 септембра 1934 год. предвиђа прописе за случај да се нека исправа или вредносни папир изгуби, пропадне, изгори, буде украден итд. а тиме настаје за овлашћеника немогућност да може остварити своја права основана на таквој исправи или томе вредн. папиру. Амортизацијом одвоји се право од односне исправе, тако да се то право може и без исправе остварити док се исправа као таква поништава. У овом делу прихваћен је углавном поступак по наредби од 31. августа 1915. год. која је важила на подручју Апелационих судова у Љубљани и Сплиту и по Француском закону, од 15. јула 1872. год.

На подручју Касационог суда у Београду важили су у том погледу прописи §§-а 204—207 српског г.с.п. По новом поступку нека су питања решена по стеченим искуствима обзиром на домаће наше прилике, а по мишљењима наших привредних и новчаних установа и Министарства финансија. У погледу поништаја меница и чекова остају у важности прописи меничног закона (§§ 90—93 М.з. и § 23 Чек. зак.).

Осми део:

Говори о осталим случајевима ванпарничног поступка (§§ 263—267 Вп.) т. ј. о случајевима који се по својој природи не могу уврстити у претходне делове. О овим случајевима нема прописа у неспорним правилима за Србију. Овај део је најинтересантнији, јер садржи многе нове одредбе за односе, који су специфично наши. Оправдано се може очекивати да ће наш народ од тих одредаба имати велике користи. Нови спорови, нарочито на селу, који су се до сада могли решавати само парницом, решаваће се по новом закону ванпарничним путем.

У §-у 264 Вп. садржане су одредбе о нези, васпитању и издржавању малолетне деце, т. ј. да ће старатељски суду ванпарничном поступку одлучити, којем ће се од брачних другова, који одвојено живе, предати малолетно брачно дете, о посећивању таквог детета од стране другог родитеља и о давању издржавања за такво дете.

Исто тако ће се ванпарничним путем решавати о захтеву кћери или сина на мираз или опрему (§ 265 Вп.).

Највећи број парница на селу водио се о раскидању заједнице и о споровима око граница. То је био извор сукоба међу ближом родбином и међу суседима, а да не спомињемо најалост

честе случајеве, који су се свршавали и са кобним последицама. Односи међу савласницима, уређиваће се ванпарничним путем по пропису § 266 Вп. Развргнуће заједнице (§§-и 267—274 Вп.) редовно ће се моћи свршавати ванпарничним путем, који је блажи, једноставнији, лакши и бржи, а и јефтинији него парница. Само у случајевима, ако постоји спор о предмету деобе и о опсегу заједничке ствари или имовине и у погледу активе и пасиве као и о праву савласништва појединих савласника или о величини њихових удела и коначно о томе, да ли се деоба има извршити физички или путем судске продаје, само у тим случајевима ванпарнични ће судија упутити на редовну парницу странку која тражи раскидање заједнице. Ако се деоба може провести само продајом заједничког добра, та се продаја неће више вршити извршним путем, већ добровољном продајом.

Питању уређења граница посветио је нови закон нарочиту пажњу јер одавно су двојбене границе биле разлог тешких спорова. Стога пронађен је начин како ће се ти спорови посебним ванпарничним поступком брзо и једноставно решавати (§§ 275—283 Вп.).

Свако лице које је овлаштено да штити своје власништво или посед може предложити код средског суда, где се ствар налази, да му суд границу између његовог и његовог суседа земљишта обнови или исправи. Нови Вп. ишао је чак и тако далеко да је у § 278 Вп донео пропис да, ако се у току које парнице пред редовним судом покаже да је у ствари реч о спору у погледу граница, онда ће се са таквом тужбом поступити као са предлогом за уређење граница, т.ј. таква се тужба неће одбацити због недопустивости редовног правног пута. Граница ће се утврдити — уколико није доказано јаче право — према последњој мирној државини, а ако се та државина не може утврдити делиће се спорна међашња површина по правичној оцени суда. Доказ јачега права има се провести у ванпарничном поступку увек, ако вредност спорне површине не прелази Дин. 500.—, а ако прелази 500 динара, онда, ако обе стране на то пристају. У противном решиће се то питање парничним путем (§ 280 Вп.). У одлуци пресудиће се и о трошковима, које ће по правилу сносити странке по мери својих граничних линија, осим ако је поступак проузрокован кривицом друге стране или се показало да није био потребан у ком ће се случају трошкови ставити на терет предлагача. У одлуци изрећиће се даље да ли прометна вредност спорне површине прелази износ од 500 динара. При томе ће се судија руководити прописима § 10 зак. о судским таксама према којима вредност не може бити мања за земљишта од осамнаестоструког износа чистог катастарског прихода, а за зграде подложне кућарини не може бити мања од 12-струког износа пореске основице оне пореске године, која претходи години покретања спора.

Девети део:

(§§-и 284—306 Вп.) говори о судским сведоџбама, (потврдама, уверењима), судским оверавањима исправа, оверавању преписа и превода, састављању пред судом исправа а наро-

чито изјаве последње воље. У том погледу је од важности уочити следеће: Неспорна правила за Србију предвиђају сем оверавања исправе и потврђивање садржине исправе, т.ј. лице које је имало да овери морало је садржину исправе призна за своју, и то је у потврди власти имало да буде наведено. По § 287 Вп. међутим, врши се само оверавање потписа, т.ј. има да се утврди само да је дотично лице потписник исправе, а то се каже и утврђује на дотичној исправи. Ова новина је у сагласности са прописом § 390 грпп. који каже да приватне исправе ако их је потписао издавалац, или ако је на њима ручни знак оверен од суда или јавног бележника, доказују, да је издавач исправе дао у њима садржане изјаве. И у међународном саобраћају тражи се уосталом само оверавање потписа на приватној исправи.

Важна новина новог ванпарничног поступка су прописи о оверавању превода и о заклетим судским тумачима (§§ 291—297 Вп.). До сада је на територији Касационог суда у Београду вршило и оверавало преводе са страних језика Министарство иностраних послова. Новим прописима о постављању сталних судских тумача постигнуто је у том погледу убрзање, поједстићење и уједностављење ове важне установе. Лице које може да докаже довољно познавање страног језика или више страних језика поднеће молбу за именовање сталним тумачем претседнику Апелационог суда за именовање сталним тумачем. Ако буде утврђена потреба постављања, а на другој страни способност молиоца, т.ј. југословенско држављанство, свестрана поузданост и на сходан начин доказано потпуно познавање службеног као и дотичног страног језика, онда ће се усвојити таква молба. Именовани стални тумач положиће заклетву да ће дужност тумача за одређени или за више одређених страних језика увек тачно и савесно по своме најбољем знању вршити.

За примање ове заклетве Апелациони суд одредиће претседника зборног суда првог степена или старешину среског суда, у чијем подручју пребива тумач. Сталним судским тумачима издаће се одлука о постављању а положена заклетва прилежиће се на тој одлуци. Претседништва Апелационих судова објавиће сваке године списак сталних тумача у новинама, које су у подручју Апелационог суда одређене за службена објављивања (§ 85 С. п.). Стални судски тумачи који су заведени у тај списак могу се називати „заклети судски тумач“ и имати печат с тим називом и ознаком језика, за који су постављени, око свога породичног и рођеног имена (§ 87 С. п.). Састављене преводе потврдиће постављени тумач да су исправни тиме што ће на свршетку превода ставити потврду у смислу § 293 Вп.

Овим је законом довршено изједначење нашег процесуалног права и по свему изложеном треба сматрати да то значи један велики напредак који ће бити од велике користи за све нас. Ни други старији и културнији народи не могу се поносити са оваквом систематском кодификацијом ванпарничне материје.

Француско-енглески споразум у Лондону

Конференција за разоружање инаугурисана је 2 фебруара 1932 и за првих шест месеца свога рада разрила је постојећу ситуацију и ставила свет пред промену правног механизма на којем је почивао послератни међународни поредак. Целокупна активност од тада, вођена у главном по страни Конференције у директним преговорима између великих сила, *pari passu* са дугим и бесплодним дебатама на Конференцији, сводила се једном речи на то да се ствари поставе поново на своје место. При том су се испољавале две крупне унакрсне тенденције. Једна струја ишла је за тим да поредак који се ствара одговара што више поретку који постоји, друга струја за тим да нов поредак буде, напротив, постављен на сасвим нову базу и устаљен на сасвим новим принципима. Браниоци уговора о миру, с Француском на челу, с Југославијом, Чехословачком, Румунијом, Пољском и Белгијом уз њу, заступали су прву тезу; државе побеђене у светском рату другу. Упорност и одлучност обе сукобљене групе довеле су до тешке и мучне атмосфере у којој се једини излаз назирао у посредовању незаинтересованих Сила, Енглеске на првом месту. Њена улога кретала се по средњој линији, тражећи да у светлости општих потреба постигне тим компромисним путем паралелно задовољење интереса једне и друге стране. Шта је изазовало ову судбоносну међународну дискусију и какви су јој били досадашњи резултати?

Говорећи у најкрупнијим потезима, Немачка је версаљским уговором наоружана и сведена на статус војне инфериорности. Пети део версаљског уговора садржавао је читав низ одредаба којима је њено наоружање снижено на минимум и стабилизовано на том нивоу забраном сваког повећања и строгом међународном контролом. Првим пројектом опште конвенције о разоружању предвиђено је изрично, у његовом чл. 53, да будућа конвенција неће дирати у војне одредбе версаљског уговора. Ствари су се даље развијале овим током. Немачка је на Конференцији за разоружање тражила да се ослободи тих одредаба, Француска да се те одредбе одрже на снази све дотле док се не добију нове гаранције у смислу чл. 8 пакта Друштва народа. Немачка је, подржавајући своју мисао, истакла начело равноправности; Француска је, бранећи своја гледишта, поставила начело безбедности. Под пресијом развијеном после првог демонстративног одласка Немачке са Конференције, изгласана је децембра 1932 декларација којом су обе тезе, свака у свом правцу, учиниле упоредан корак унапред. Немачкој је призната равноправност у наоружању, али је то признање било више начелног карактера и пропраћено једним важним условом којим је Француској стављено у изглед остварење њених захтева у питању нових гаранција. Немачка је почела добијати, с тим резултатом да се вратила на Конференцију; док је Француска почела с једне стране губити на терену одржања петог дела версаљског уговора, али је у исто време с друге стране почела добијати на терену проблема безбедности. Даља активност вођена је у циљу практичне примене децембарске декларације. Немачка је дејствовала у смислу укидања петог дела версаљског уговора, Француска у смислу добијања што прецизнијих и потпунијих гаранција. По дивним речима претседника републике г. Лебрена, у јавном говору у Домону, Француска је била спремна да испуни своје међународне дужности у питању разоружања „али нека јој се не тражи... да напусти старати се властитим средствима о постојећем поретку све дотле док се дух мира не осети свугде и док свет... не буде поставио основе солидној и општој безбедности у којој ће сви народи, и мали и велики, моћи наћи себи сигурно уточиште“.

Кулминација је достигнута на конференцији између енглеских и француских државника, одржаној ових дана у Лондону, после низа драматичких догађаја међу којима можемо истаћи понован одлазак Немачке са Конференције за разоружање, њено испуњавање из Друштва народа, њено спремање за неконтролисано наоружавање унитаралним напуштањем обавеза које је на себе узела петим делом версаљског уговора, итд. Са оваквом позадином из које је вирила у тужној перспективи могућност општег утркивања у наоружавању са свим својим злим и недогледним последицама у данашње доба великих економских и социјалних потреса, далековиди енглески и француски државници схватили су у пуној мери да се у њиховим рукама у првом реду налази даља будућност и уложили крајње напоре да ту будућност учине што бољом и срећнијом. У тој њиховој одлуци лежи тежиште француско-енглеског споразума постигнутог у Лондону 3 фебруара. Придржавајући се увек главних линија, енглески и француски држав-

WWW.UNILIB.RS

ници нагостили су својим споразумом крај досадашњих дискусија и размирица путем закључења једног општег уговора по принципима које су унапред утврдили. Утврђених начела има неколико. На првом месту ниједна сила чије је наоружање ограничено уговорима о миру нема право да мења своје обавезе у том погледу својим једностранним актом. Начело поштовања обавеза ове врсте прокламовано је протоколом који су Енглеска, Француска, Немачка, Аустрија, Турска и Италија потписале 17 јануара 1871 у вези са једностранним споразумом с руске стране одредаба париског уговора о миру и руско-турске конвенције о мореузима од 10 марта 1856 које су се односиле на ограничење руског наоружања у Црном Мору. Његовим потврђивањем у француско-енглеском споразуму подвучено је и стављено Немачкој до знања у најизразитијем облику да би свако њено својевољно наоружавање повлачило флагрантну повреду једног основног постулата савременог међународног јавног права.

На другом месту, проглашено је свечано да ће се немачке војне обавезе по версаљском уговору заменити новим и у исто време трансформисати у погледу свог карактера: од принудних обавеза постаће драговољне. Пети део версаљског уговора укинуће се и заменити одредбама пројектованог општег уговора, одредбама преузетим у пуној слободи и уз потпуно располагање сопственим одлукама. Најзад, аранжман са укидањем петог дела версаљског уговора везан је за организацију безбедности у Европи. Као саставни део нове организације предвиђено је пре свега закључење између свих заинтересованих држава пакта којим ће се успоставити режим узајамне помоћи у Источној Европи, сличан режиму који постоји на Рајни по локарском пакту. Предвиђено је и закључење посебних уговора о Централној Европи у истом том духу, итд. И као завршна тачка свему, утврђено је да ће се Немачка вратити на Конференцију за разоружање и у Друштво народа и да ће велике западне Силе закључити конвенцију о узајамној војној помоћи у случају изненадног ваздушног напада. У светлости овако далекокосежних планова намеће се један важан закључак. Европа данас очекује да Немачка каже своју реч и да том речи омогући остварење високих међународних идеала којима су се енглески и француски државници руководили у свом споразуму у Лондону, тражећи да отпочну у њеној послератној дипломатској историји један нов, и ми се надамо дуг период мира и сарадње на добро целокупне европске заједнице и нас свију који је сачињавамо.

Др. Стојан Гавриловић

секретар Министарства иностраних послова.

СУДСКА ПРАКСА

За шужбу којом се остварује главно мешање код зборног суда надлежан је увек судија појединац без обзира на вредност спора.

Главни умешач је лице, које за себе тражи у целости или од чести ствар или право око којег се већ води парница између других лица и које то своје тражење остварује тужбом управљеном противу обе парничне стране подигнутом код суда пред којим тече парница о главној ствари пре но што је ова парница правоснажно окончана. (§ 117. гр. п. п.).

Главном мешању разликује се од споредног мешања по томе, што се код споредног мешања умешач меша у већ постојећи спор придружујући се једној парничној страни са којом или заједно даље води спор, или у место које самостално продужује исти спор, који у начелу тече потпуно независно и упоредо са претходним спором, а само изузетно се може спојити са претходним спором.

Код главног мешања дакле битно је, што се ту заснива један нов спор који се независно развија од претходног спора, и једино што је заједничко спору о главном мешању и претходном спору, јесте предмет спора.

Према овоме не би имало никаквог нарочитог разлога, да се за спор о главном мешању одређује нарочита надлежност, већ би се ефекат, тражен тужбом о главном мешању постигао и када би се спор водио код суда надлежног по општим прописима о надлежности. Једино разлози економије поступка и лакшег извођења доказа, руководили су законодавца да одреди нарочиту надлежност суда претходне парнице и за парницу о главном мешању.

При томе законодавац је прописао у § 6. гр. п. п. да је за извијање и сужење парница о главном мешању када се исте воде код зборног суда, надлежан увек судија појединац, без обзира на вредност спорног предмета.

Признајемо, да не схватамо добро, какви су разлози руководили законодавца да одреди надлежност судије појединца за парнице о главном мешању без обзира на вредност спора. Као што смо горе рекли парница о главном мешању ни у чему се не разликује од сваке друге парнице. Интереси који су у питању заслужују исту пажњу и исте обзире као и код других парница и било би много правилније, када би се надлежност и за парницу о главном мешању утврђивала на основу вредности спора. На пр. интабулисани поверилац тужи дужника и тражи своје потраживање од 150.000.— дин. Надинтабулант тужи обојицу и тражи 100.000.— дин. По постојећим законским прописима за прву парницу између интабулисаног повериоца и дужника надлежно је веће окружног суда, и за другу парницу између надинтабуланта, интабуланта и дужника, надлежан је судија појединац при истом окружном суду. Међутим с обзиром на вредност оба спора, и с обзиром на опште прописе о надлежности, оба ова спора требало би да суди веће окружног суда.

Разуме се, закон се може критиковати, али то не умањује његову обавезност, и ми се морамо помирити с тим, да је за све спорове о главном мешању који се воде код зборног суда на основу § 6. гр. п. п. увек надлежан судија појединац окружног суда без обзира на вредност спора.

О овом питању имао је већ прилике Апелациони Суд да се изјашњава и он је стао на правилно гледиште о примени § 6. гр. п. п. онако како он гласи т. ј. да све спорове о главном мешању код зборног суда суди судија појединац без обзира на вредност спора.

Да ли се установа спровођења шужбе надлежном суду (§ 357. гр. п. п.) примењује код средског суда?

У § 357. гр. п. п. прописано је, да кад тужени изнесе приговор о ненадлежности, тужилац може предложити, да суд ако уважи овај приговор, спроведе тужбу суду, који је тужилац дужан истовремено да означи.

Овај пропис § 357. гр. п. п. налази се у трећем делу грађанског поступка који говори о поступку пред зборним судовима првога степена, а у одељку који се односи на усмену спорну расправу. Услед тога постављено је питање, да ли се тај пропис примењује и код средског суда, када се изнесе приговор о ненадлежности. Противници § 357. гр. п. п. код средских судова истичу као аргуменат у корист њихове тезе пропис § 41. од III. ст. 2 гр. п. п. по коме се на основу одлуке средског суда, који се обзиром на вредност спора огласио за ненадлежног, може иста ствар повести пред зборним судом не чекајући извршност одлуке средског суда о његовој ненадлежности.

Ми сматрамо да нема никаквог разлога, да се § 357. гр. п. п. не примењује и код средског суда. У § 527. гр. п. п. прописано је, да за поступак пред средским судом, у колико није што друго речено, важе прописи о поступку пред зборним судовима првог степена. Пошто у прописима четвртог дела грађанског парничног поступка који говори о поступку пред средским судом нема ни једног прописа који би искључивао примену § 357. гр. п. п. то се тај законски пропис може без даљег примењивати и у парницама пред средским судом.

Пропис § 41. од III. ст. 2 гр. п. п. не садржи никакву одредбу која би била противна примени § 357. гр. п. п. код Средског Суда. По § 41. од III. ст. 2. када се средски суд огласи ненадлежним у извесном спору с обзиром на вредност спора, тужилац је овлашћен да поведе парницу пред зборним судом не чекајући да одлука средског суда постане правоснажна. Овај је пропис специјалног карактера и важи само за средске судове и то једино у случају када се оспорава стварна надлежност средског суда с обзиром на вредност спора, а међутим пропис § 357. гр. п. п. општер је карактера и важи за све судове првог степена и за све надлежности стварне и месне. Ова се два законска прописа не искључују већ се допуњују и оба се подједнако примењују и код средског суда.

Према овоме, када се оспори надлежност средског суда с обзиром на вредност спора тужилачка страна има две могућности: или да у смислу § 357. гр. п. п. тражи да се тужба спроведе зборном суду, или да на основу § 41. од III. ст. 2 гр. п. п. поведе нову парницу код зборног суда, остављајући да се питање ненадлежности средског суда на редован начин расправи. Разуме се странци стоји на вољи да се не користи ни једном од ових двеју законских услова, већ да остави да се истакнути приговор надлежности расправи по нормалном поступку.

Сима Алкалај, адвокат.

Привизни суд по § 556 грађ. парн. пост. није овлашћен да пресуду првог суда преиначује, ако што у привизном предлогу и разлогу није истакнуто. (Закључак Касационог суда од 15. новембра 1934. год. Рек. 1257).

По спору У. Р. О. и Р. противу С. К., због отказа уговора о закупу, Срески суд за град Београд, пресудом својом од 15. марта 1934. год. П. Бр. 1137/34, одржао је налог свој од 23. III. 1934. год. Р. Бр. 908 на снази и туженом наложио под претњом извршења, да у року од 5 дана по извршности пресуде, преда ресторана тужиоцу.

Окружни суд за град Београд, као привизни суд, решавајући привизни оп-туженика противу горње пресуде среског суда, а после проведене расправе, пресудом својом од 18. јуна 1934. год. Пл. 77/34, уважио је привизни туженика, побии-јену пресуду среског суда преиначио, којом је укинуо налог среског суда од 23. фебруара 1934. год. Р. Бр. 908 и тужиоца одбио од тражења да му туженик преда закупљене просторије.

Касациони суд у Београду, као ревизијски суд, решавајући по ревизији тужилачке стране, закључком својим од 15. новембра 1934. Рев. 1257, уважио је ревизију тужилачке стране, нападнуту пресуду привизног суда укинуо и спорну ствар вратио истоме суду да по привизном предлогу донесе своју нову одлуку.

Овакву своју одлуку, Касациони суд засновао је на следећем обра-зложењу:

„У привизу којим је заступник туженика напао пресуду првостепеног суда за град Београд од 15. III. 1934. Пл. 1337/34, истакнути су привизни предлози: „Да се оспорена пресуда укине у целини због ништавости и да се тужба и тужбени захтев одбаце, јер је основан приговор учињен у току парнице да већ постоји о истој ствари парница у току код тога окружног суда тач. 6. § 571 грађ. парн. пост.

Па како по § 556 грађ. парн. пост. привизни суд испитује нападнуту одлуку првостепеног суда само у границама привизних предлога и разлога, то је окружни суд прекорачио своју власт када је нападнуту пресуду преиначио, пошто је у привизним предлозима истакнут захтев само да се пресуда укине у целини због ништавости и тужба односно тужбени захтев одбаца, а не да се пресуда преиначи § 597 т. 3. грађ. парн. пост“.

Ако почешак рока, за изјаву правног лека, пада у току судског одмора, онда рок за изјаву ишиг не шече од тога дана, већ се почешак рока одлаже за све време судског одмора и почиње шећи шек од оног дана, кога је судски одмор завршен. (Закључак Касационог суда у Београду од 17. новембра 1934. год. Рек. 1766).

По предмету спора В. Б. противу Државе, због дуга, Београдски трговачки суд, по питању истакнуте ненадлежности, донео је закључак, да је апсолутно надлежан за расправу овог спора.

Противу овог закључка Трговачког суда тужилачка страна изјавила је рекурс Апелационом суду и Београдски апелациони суд, као привизни, закључком својим од 26. септембра 1934. год. Пл. Бр. 333, одбацио је рекурс тужилачке стране, као неблагоприятан, са разлога:

„Кад се из списка види, да је закључак жалилац примио 14. јула 1934. год. т. ј. у време судског одмора, онда је рок за изјаву рекурса пао 16. августа 1934. год., јер према § 320 гр. п. п. рок за изјаву прав. лека, који пада за време судског одмора продужује се за онај део одмора који још преостаје, а то је од 29. јула па до 16. августа 1934. год. па је и рекурс изјављен од стране тужилачке стране неблагоприятно поднет и суд је исти одбацио“.

Касациони суд у Београду, разматрајући овај закључак Апелационог суда, према изјављеном рекурсу од стране тужилачке стране, закључком својим од 17. новембра 1934. год. Рек. 1766, укинуо је побиијани закључак Београдског апелационог суда, и акта вратио привизном суду на расправу главне ствари, са разлога:

„Рекурент у свом рекурсу побиија закључак Апелационог суда, којим је одбачен као неблагоприятан рекурс на закључак Трговачког суда, и наводи да је побиијаним закључком погрешно протумачен од. 1 § 320 гр. п. п. па предлаже да се побиијани закључак укине.

По § 320 од 1. гр. п. п. ако почетак рока пада у време судског одмора продужиће се рок за онај део одмора који још преостаје. Дакле, ако је одлука која подлежи правном леку предата странци у току судског одмора, онда рок

за рекурс не тече од тога дана, већ се почетак рока одлаже за време док траје судски одмор и почиње тећи тек од оног дана када је судско ферије завршено.

Према томе законски рок за подношење рекурса у овом случају, није почео да тече 14. јула т. г. кога је дана извршена предаја закључка, а завршен 16. августа т. г. као првог радног дана по свршетку судског одмора, као што је нашао позивни суд у побијаном закључку него је сходно наведеном зак. пропису почео тећи тек 16. августа т. г.

Са ових разлога рекурс тужилачке стране По 3453/34/7 је уважен, а побијани закључак у смислу § 621 гр. п. п. укинут услед чега се акта враћају позивном суду на расправу главне ствари.

По чл. 26 зак. о штампи: Уредник је дужан да оштампа исправку приватног лица било да се у истој наведене оштампане чињенице означају за неистините, било да се у њој наводе чињенице којима се оповргавају оштампане чињенице. (Пресуда Касационог суда у Београду од 3. октобра 1934. год. Кре-820).

Поводом захтева Одељења Врховног државног тужиштва, за заштиту закона, противу пресуде Београдског апелационог суда К. П. П. А. 32 од 8. фебруара 1934. год. изречене у кривичном предмету противу Т. Ј. и М. М. због дела из чл. 29 зак. о штампи, — Касациони суд у Београду, пресудом својом од 3. октобра 1934. год. Кре-820/1, уважио је захтев за заштиту закона, јер је помануто пресудом апелационог суда повређен материјални закон у пропису чл. 29 у в. чл. 26 и 28 зак. о штампи, са разлога:

„Апелациони суд разлозима своје пресуде „да чланак није изнео неке неистините чињенице које би се имале исправити“ повредио је пропис чл. 29 у вези чл. 26 и 28 Зак. о штампи, — јер је по чл. 26 Зак. о штампи уредник дужан да оштампа исправку приватног лица било да се у истој наведене оштампане чињенице означају за неистините, било да се у њој наводе чињенице којима се оповргавају оштампане чињенице. А по чл. 26 у в. чл. 27 и чл. 28 зак. о штампи налаже се уреднику новина или повремених списа да без икаквог додавања и мењања оштампа сваку исправку приватног лица чије је име у вези са његовим радом или животом поменутог у новинама или спису, којима је он уредник, било да се у исправци наведене чињенице означају за неистините, било да се у њој наводе чињенице којима се оповргавају оштампане чињенице. Само недостатци предвиђени у чл. 28 зак. о штампи ослобођавају уредника од дужности штампања овакове на закону неосноване исправке“.

Према свему наведеном неоснован је напред наведени разлог апелационе пресуде, јер уредник није позван да цени било неистинитост чињеница изнетих у исправци, било истинитост чињеница изнетих у самом напису на који се жели исправка.

По жалбама поднетим из чл. 5 уводног закона за грађан. парн. пост. противу пресуда берзанских судова, надлежан је трговачки суд као првостепени редован суд, а не као рекурсни. (Закључак Касационог суда у Београду од 29. децембра 1934. год. Рек. 1888).

У правној ствари фирме А. Р. противу фирме Ј., због дуга, Трговачки суд у Београду, закључком својом од 25. јуна 1934. год. Пл. 29/34, укинуо је решење изабраног суда Београдске Берзе и предмет вратио истоме суду на даљи поступак, са разлога:

„Изборни суд Београдске Берзе огласио се ненадлежним за расправу спора између тужиоца и туженика, и ако ни једна страна није учинила приговор о не надлежности што је противно члану 81 статута београдске берзе“.

По изјављеном рекурсу заступника туженика, Апелациони суд у Београду, закључком својом од 10. новембра 1934. год. Пл. 296. огласио се ненадлежним за разматрање закључка Београдског трговачког суда од 25 јуна 1934 год. Пл. 29/34, са разлога:

„По чл. 5 тач. 2. Уводног закона, решење о ненадлежности може се побити жалбом код окружног суда. Против одлуке окружног суда као другостепене власти надлежан је Касациони суд аналого § 3 грађ. пар. пост. Према томе, овај суд и није могао доносити одлуку по нападнутом закључку, пошто је се за ненадлежно огласио — § 565 у вези § 567 грађ. пар. пост.“.

Касациони суд у Београду, разматрајући акта овог спора, закључком својом од 29. децембра 1934. год. Рек. 1888. огласио се ненадлежним за разматрање за-

WWW.UNIBG.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

кључка Трговачког суда у Београду, већ да је надлежан Београдски апелациони суд као привизни-рекурсни суд, са разлога:

До ступања на снагу Уводног закона за закон о Судском поступку у грађанским парницама пресуде берзанских судова биле су извршне по § 7 зак. о берзама. Тек чл. 5 тач. 2 Уводног закона измењен је и допуњен је овај пропис у толико; што се пресуда берзанског суда може побјигати жалбом због ништавости у случајевима, који су у истом члану наведени, а по тач. 3 истог члана може се побјигати и тужбом као без учинка. Ова жалба може се поднети трговачком, односно окружном суду, у чијем подручју берзански избрани суд има седиште, и то у року од 15 дана од кад је пресуда берзанског суда достављена.

Трговачки суд, разматрајући по оваквој жалби о ништавости пресуде берзанског суда не делује као рекурсни суд, у другом степену, по § 620 зак. о грађ. парн. пост., већ као редован суд првог степена. Ово с тога што по § 3 зак. о грађ. парн. пост. само по правним лековима противу одлука средских судова у вршењу трговачке власти надлежан је трговачки суд да одлучује у другом степену. Берзански суд није редован суд већ специјалан установљен законом о берзама као избрани суд за суђење берзанских спорова. Он ни Уводним законом, ни законом о грађ. парн. пост. није признат као редован средски суд, нити је изравнат са истим у погледу поступања и надлежности. Напротив чл. 5 Уводног закона не само што је одређена надлежност трговачког суда, да по жалби одлучује о ништавости пресуде берзанског суда, него је прописан и нарочити поступак трговачког суда (саслушање странака, претседника и записничара берзанског суда). Према томе трговачки суд по овим правним стварима није везан за поступак по прописима зак. о грађ. парн. поступку за рекурсни суд. Жалба због ништавости пресуде берзанског суда не може се сматрати као рекурс ни стога, што је установљена и тако названа самим Уводним законом за закон о грађ. парн. поступку, који је установио само рекурс као правни лек противу закључака суда, а не жалбу. Стога се жалба из чл. 5 Уводног закона за ништавост пресуде берзанског суда има сматрати не као рекурс већ као особено допуштено правно средство, да странке могу истим успети, да се неправедна и неправилна пресуда берзанског суда може огласити ништавном. Такав њен специјални карактер потврђује се и чињеницом, што закон о грађ. парн. поступку и не допушта рекурс за ништавост пресуда избраних судова, које су сличне са пресудама берзанских судова, већ допушта само тужбу за поништај пресуде избраног суда — § 691 истог закона, — по којој суд, коме је таква тужба поднета, као суд првог степена, извиђа тужбено тражење и расправља га као у свакој другој парници. Оваква тужба, као што је напред речено, по тач. 3 чл. 5 Уводног закона допуштена је и противу пресуде берзанског суда али само у тамо наведеним случајевима, по којој такође трговачки суд поступа у првом степену као у свакој парници.

Са ових разлога трговачки суд по поднетој му жалби из чл. 5 Уводног закона извиђа и расправља о нападнутој ништавости пресуде берзанског суда као првостепени редован суд, а не као рекурсни, па стога и рекурс на закључак његов надлежан је да узме у поступак и расправи другостепени, први виши суд као рекурсни суд за трговачки суд, а то је Апелациони суд по § 4 зак. о грађ. парн. пост., а Касациони суд тек у трећем степену разматра закључак Апелационог суда.

Због свега наведеног не стоје разлози Београдског Апелационог суда, да је Касациони суд надлежан да по рекурсу тужене стране разматра закључак Трговачког суда у Београду од 25. јуна 1934. год. Пл. 29/2/34, па зато се Касациони суд на основу речених §§ 565, тач. 1, 568 става 1 у вези § 607 зак. о грађ. парн. пост. оглашава ненадлежним и шаље ствар Београдском Апелационом суду као надлежном на разматрање.

Саопштио:

Јован Д. Смиљанић
секретар Касац. суда.

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ЗАПИСНИК

IV седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 30. јануара 1935. год. у 6 час. по подне у Београду.

Присутни: Заменик претседника Милан Драговић, чланови одбора: Војислав Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Тришко Жугић, Др. Видан Благојевић, Владимир Симић, Милорад Павловић, Сима Алкалај, Љубиша Димитријевић, Лука Пешић, Драгослав П. Ђорђевић, Милан Живадиновић и Драгомир Ивковић. Извинили се: Др. Јанко Олип (био на путу), Младен Цинцар-Јанковић (болестан) и Др. Миленко Стојић (неодложан посао).

Заменик претседника отвара седницу у 6 час. по подне и даје реч секретару Владимиру Симићу да реферише по предметима из свога делокруга. По реферату секретара Симића доноси се овакве одлуке:

Одобрава се Милану В. Поповићу упис у именик адвоката са седиштем у Београду.

Брише се из именика Марко Карамарковић, адв. из Ваљева под 23. јануаром 1935. год. пошто се адвокатуре одрекао.

Одобрава се Војину Јакићу упис у именик адв. приправника на вежби код Душана Николића, адв. у Београду.

Одобрава се Димитрију Протићу упис у именик адв. приправника на вежби код Војислава Милошевића, адв. у Београду без наплате уписнине, пошто вежбу продужује.

Одобрава се Фадилу Маглајлићу адв. припр. прелаз из канцеларије Др. Јанка Олипа код Др. Диониса Године, адв. у Београду ради продужења вежбе.

Брише се из именика адв. приправника Милоје Арсин под 22. I 1935. г. пошто је ступио у државну службу.

Одобрава се Мири Шимат упис у именик адв. приправника на вежби код Др. Ивана Рибара, адв. у Београду, ради продужења вежбе, без наплате уписнине.

По преставци Драг. Марковића, адв. из Краљева Бр. 83/35, решено је, да се иста преда члану одбора Милану Живадиновићу, да извиди како се на питање истакнуто у преставци гледа у Министарству правде.

По преставци Бождара Влајића, адв. из Београда Бр. 214/35 решено је, да се напише претставка Г. Министру Унутрашњих Послова и да исту лично предају чланови одбора Тришко Жугић, Драгомир Ивковић и Драгослав П. Ђорђевић.

Пошто је дневни ред седнице исцрпљен Заменик претседника Милан Драговић закључује седницу у 7.30 час. по подне.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера заменика претседника и секретара).

ЗАПИСНИК

V седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 13. фебруара 1935. год. у 6 час. по подне у Београду.

Присутни: Заменик претседника Милан Драговић, чланови одбора: Војислав Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Тришко Жугић, Др. Видан Благојевић, Владимир Симић, Милорад Павловић, Сима Алкалај, Драгомир Ивковић, Лука Пешић, Милан Живадиновић, Др. Јанко Олип. Извинили се: Љубиша Димитријевић, Драгослав П. Ђорђевић, и Младен Цинцар-Јанковић.

Заменик Претседника Милан Драговић отвара седницу у 6 час. по подне и даје реч секретару Владимиру Симићу, да реферише по предметима из свога делокруга. По реферату секретара Симића доноси се ове одлуке:

Одобрава се Доброславу Пекоти упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Одобрава се Лазару С. Вучетићу упис у именик адвоката са седиштем у Београду.

Одобрава се Миодрагу Кузмановићу упис у именик адвоката са седиштем у Београду.

Брише се Др. Јосип Груден, адв. из Београда под 1. фебруаром 1935. год. пошто је преселио канцеларију у Тржић и уписан у именик адвоката Адв. Коморе у Љубљани.

Брише се из именика Милош Ратковић, адв. приправник из Београда под 1. XII. 1934. год. по одјави.

Брише се из именика адв. приправника Сениша Петровић под 19. XII. 1934. год. по одјави.

Брише се из именика адв. приправника Сотир Тренчевић под 29. XI. 1934. год. пошто је напустио вежбу.

Одобрава се Владимиру Р. Милутиновићу, упис у именик адв. приправника на вежби код Јована Ст. Трифуновића, адв. у Београду.

Одобрава се Димитрију М. Лазаревићу упис у именик адв. приправника на вежби код Живка Шушића, адв. у Београду.

Одобрава се Ђорђу М. Миловановићу упис у именик адв. приправника на вежби код Михаила Миликића, адв. у Београду.

Одобрава се Леону Карићу упис у именик адв. приправника на вежби код Симе Бенвенисти, адв. у Београду.

Одобрава се Милоју Б. Лукићу упис у именик адв. приправника на вежби код Јована Радуловића, адв. у Крагујевцу.

По акту члана Одбора Коморе Симе Алкалаја решава се да Комора тражи од Министарства Финансија да држава изда нове менажне бланкете саобразне новом менажном закону.

Заменик претседника извештава Одбор о стадијуму у коме се налази тарифа. Извештава да је обавештен из Министарства, да ће тарифа ускоро бити потписана.

Умољава се члан одбора Др. Видан Благојевић да извиди како стоји ствар код Господина Министра Финансија са нашом молбом за укидање таксе на адв. табле и да реферише на идућој седници.

Како је дневни ред седнице испрљен, то Заменик претседника закључује седницу у 7.30 час. по подне.

Записник је прочитан и примљен.

(Следећу потписи присутних чланова и овера заменика претседника и секретара).

ПРИКАЗИ

Коментар Грађанског Парничног Поступка од Др. Георга Нојмана. Превод од Г. Др. Саве Греговића, адвоката, са предговором г. Др. Драгољуба Аранђеловића, професора универзитета, Београд 1935 (стр. 748).

За успех који је постигнут и остварен у досадашњој примени нашега новог грађанског парничног поступка, као што смо већ имали прилике да нагласимо, велика се захвалност дугује ауторима коментара и систематских дела, у којима је поступак научно обрађиван. Наши су правници, првих дана стварања нове судске праксе, у тим делима увек могли да нађу најнужнија упутства и објашњења за свој рад. Ту пре свега мислимо на наше судије и правозаступнике — адвокате, који су већ и по својој редовној и свакидашњој дужности имали да примењују нови судски поступак и да се тако на непосредан начин упознавају са свима оним многобројним и разноврсним установама, које чине његову садржину. Али, докле су поменута дела, по својој садржини, до сада пружала довољну помоћ нашој судској пракси у њеном основном формирању, дотле ће јој ускоро, када она буде стала на своје сопствене ноге, бити потребна новији и дубљи извори сазнања Јер, за ово релативно кратко време његове практичне примене, још није могла доћи до потпунога изражаја сва динамика новог грађанског судског поступка. А те нове потребе моћиће да буду потпуно задовољене само благодарени новим радовима и делима, као што је и овај рад одн. превод г. Др. Греговића, који овде са задовољством приказујемо. — И заиста, једна добра страна интегралне редакције аустријског грађанског парничног поступка за нашу државу, поред осталих, које, можда, нису тако добре, — лежи несумњиво у томе што ретко који страни поступак има са собом једну тако обилну и модерну ли-

тературу, која би и нашим, југословенским правницима била лако приступачна, као што је случај са грађанским поступком аустројским, кога називају поносом тамошњих правника.

Превод г. Др. Греговића извршен је према последњем — четвртм издању књиге г. Др. Нојмана из 1927 године. Иначе, целокупно дело се састоји из две књиге. Прва књига, која је предмет овога приказа, садржи цео поступак до законских прописа о тужби. Њоме је наиме обухваћена целокупна јурисдикциона норма, која у аустројском процесном праву чини посебан закон, у коме се говори о судској власти и судовима уопште и о стварној и месној надлежности. Затим су изложене остале установе и прописи из грађанског парничног поступка у ужем или правом смислу, закључно са законским прописима, у којима је реч о празницима и судском одмору. За основу цу објашњења и коментара у овоме преводу није узет аустројски поступак, већ су код појединих прописа нашега грађанског парничног поступка, испод текста, стављена објашњења, која је аутор оригинала Др. Нојман дао код одговарајућих одредаба аустројског. Благодарени томе, корисност овога превода много је већа него када бисмо, на пример, имали интегрални превод оригиналнога дела. Јер тако у ствари имамо коментар нашега грађанског парничног поступка, дат посредно од једнога од идејних творца и најауторитативнијих интерпретатора његовога изворника. Када се пак има на уму, да сви наши постојећи коментари и системи, у којима се обрађује нови грађански парнични поступак, а који иначе претстављају оригинална дела, у ствари обилују цитатима и примерима из аустројске процесноправне теорије и судске праксе, — онда се са пуно разлога овај превод г. Др. Греговића може сматрати и као једно изворно домаће дело о реченом поступку.

Овај ће превод одн. Коментар, по нашем мишљењу, нарочито допринети бољем разумевању и разјашњењу појединих делова и установа новог поступка, где су се у досадањој судској пракси показале многе нејасности. У томе погледу, треба пре свега истаћи прописе о судској надлежности, месној и стварној, о страначкој и парничној способности, о супарничарству, о тзв. учешћу трећих лица у парници и т. д. Поред низа конкретнијих података и упутстава, у овој књизи су прецизно изложене и објашњене основне идеје, које ће моћи да послуже као сигуран критеријум за успешно решавање свију оних компликованих процесноправних питања из наведених области, које је практични правни живот и саобраћај у стању да пружи. Мора се пак имати увек на уму факат, да успешна примена новог грађанског поступка захтева један сталан и непрекидан рад на савлађивању проблема и теоријске и практичне прилоге. Она управо теорију и праксу чини нераздвојном, јер је поступак о коме је овде реч, дело стручњака створено само за стручњаке. У томе, узред буди речено, мислимо да треба тражити и објашњење установе принудног заступања парничних странака адвокатом, који је нови грађански поступак са собом донео.

И у погледу језика, овај је превод, у колико смо ми, упоређујући извесне текстове, били у стању да то оценимо, такође успео. Читајући ову књигу има се утисак: као да је писана непосредно на нашем језику. Колики је пак труд преводилац морао уложити, да би постигао један такав успех, то ће се моћи разумети тек ако се има на уму, да није без разлога речено: како је често пута много лакше написати једно своје оригинално стручно дело, него дати један задовољавајући превод туђега. А то, изгледа нам, нарочито важи у случају када се тиче превода са немачког на српски језик.

Једном речју мислимо да ћемо дати најбоље изразе нашој оцени овога озбиљнога рада г. Др. Греговића, ако завршимо овај кратак приказ са речима нашег професора г. Др. Аравјеловића: да ће превод значајнога дела Др. Нојмана бити од велике користи нашим правницима; да ће им оно моћи да послужи као поуздани саветник у спорним случајевима, на кога ће се увек са сигурношћу и поверењем моћи ослонити.

Др. Адам П. Лазаревић
судија среског суда град Београд.

Др. Фердо Чулиновић: Жена у нашем кривичном праву Београд, 1934. Стр. 118. Издање пишчево (латиницом).

Кад се не би знало да је ову књигу написао мушкарац, с правом би се веровало да ју је жена писала, јер цела књига одише изразито феминистичким духом како ретко мушкарци пишу. Писац је изгледа хтео да покаже да феминизам није само привилегија жена, већ и добронамерних људи, па је уложио веома велики труд да покаже тенденције новог кривичног законодавства у погледу за-

штите жене. И у истини, тек из излагања г. Др. Чулиновића види се колико је у овом погледу нови кривични законик савршенији од старог србијанског кривичног законика и колико он фаворизира жену према ранијем, полазећи начелно од поставке да законодавац не прави разлику од полова.

Феминистички покрет има своје пуно оправдање кад има за циљ борбу жене да се изједначи са мушкарцем у погледу грађанскоправном и кривичноправном. Чим пређе ту границу и оде на политички терен, тражећи право гласа и за жене кад људи и сами не знају шта са тим својим правом да раде, уздржавајући се најчешће од овога свога права, феминизам губи од своје симпатије код многих мушкараца. Али зато феминистички покрет на свима другим теренима, изван политичког, ужива све симпатије мушкараца.

Покупити разне одредбе из кривичног законика о женама, средити их и прокоментарисати и то на широј социјалној основи уз кривичноправна објашњења са којима се баш сасвим не слажемо, нарочито онде где г. Др. Чулиновић види феминистичке тенденције где их ми не видимо, био је задатак пишчев који је добро извршен. Књига је солидно дело богато снабдевена са односном литературом, више социјалноправне него кривичноправне природе и у овом погледу корисно ће послужити ради добијања једне опште слике о односним одредбама из кривичног законодавства. Она ће у исто време послужити као доказ да писац, који је судија, није сув правник, већ социјално биће и да схвата добро будућност кривичног права, које поред правне, има и широку социјалну основу и којом се иде на то да се жена и човек у кривичноправном погледу потпуно изједначе.

Боривоје Ј. Францловић: Коментар закона о Државном савету и управним судовима. Београд, 1935. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. Стр. 141.

Писац, као познат правни писац, на положају секретара Управног суда у Београду, изашао је пред јавност са горњим Коментаром за којим се осећала потреба код правних практичара. Без великих теориских претензија, управљен у главном на практично тумачење односних одредаба одлукама Државног савета, Коментар је у ствари огледало наше управне праксе систематисане по законским прописима.

Г. Францловић је се често служио до сада објављеним коментарима одлука Државног савета из разних збирки које чине част приређивачима. Како је имао при руци праксу Управног суда у Београду као ниже административносудске власти која чека коментатора, то је наравно своја излагања допунио и закључцима из ових одлука, и ако је се на њих само местимично позивао. У толико је Коментар интересантнији и виструktivнији. Иначе, Коментар је сопствено дело г. Францловића, јер уз позивање на одлуке Државног савета, он је уз сваки пропис изложио и своје сопствено мишљење.

Као практично дело, са систематским излагањима од стручњака из ове материје, горњи Коментар је неопходан свакоме који има везе са административним судовима. Како је тај број велики, верујемо да ће и књига г. Францловића доћи у најшире слојеве, поред тога што ће корисно послужити правним практичарима.

Др. Фрања Агашановић: Закон о судском ванпарничном поступку за Краљевину Југославију (Ванпарнични поступак) од 24. јула 1934. год. и Уводни закон за исти Закон, објашњењим мотивима, решењима Стола седморице одељења Б. у Загребу и другим законским прописима. Загреб, 1935. Издање Темиса. Накладног завода правничких књига. Стр. 361. (латиницом).

Приређивач овог издања г. Др. Агашановић у предговору каже: „Како је у већем дјелу наше Краљевине вриједио аустријски Царски Патент од 9. колоније 1854. год., а Неспорна дела за Србију су само скраћени превод тог Патента, и како је услед тога и законодавац узео за узор прописе Патента о ванпарничном поступку, то је ваљало код објашњења такођер водити рачуна о порјеклу прописа новог југословенског Ванпарничног поступка. С тога је свугђе указано на разлику старих и нових прописа ванпарничног поступка, а при крају књиге уврштен је упоредни регистар појединих §§-а Патента и новог југословенског Ванпарничног поступка. Пошто је према својој надлежности Стол седморице од Б. изрекао много ријешења, која се слажу са прописима новог Ванпарничног поступка, то су и таква ријешења из збирке Милановић-Штрасер-Железингер употребљена за бољу илустрацију само са главним изрекама и са упутом на свезак и на број ријешења у збирци у сврху евентуалног детаљнијег срањивања

са конкретним случајем, који се је читаоцу у пракси догодио. Уз то смо у објашњењима истакли и постојеће прописе других закона у ванпарничном поступку".

Тако је објашњена појава ове књиге која садржи само најпотребнија објашњења с погледом на судску праксу из оних области наше државе које су стари Патент од 1854. год. примењивале, уз цитирање мотива. Међутим, потпун коментар Ванпарничног поступка може се сматрати само онај, који упоредо излаже и праксу србијанских судова по Неспорним правилима, у колико се односни прописи разликују од аустриског Патента.

У недостатку таквог коментара, Коментар г. Др. Агаџоновића, исто као и Коментар Грађанског парничног поступка у истом издању, задовољава потребу практичног правника, да се у овој материји лако снађе, уз најпотребнија објашњења и упуте на законске прописе.

Од новог Ванпарничног поступка очекују се добри резултати. Он није само слепо превођење са аустриског оригинала, већ је рад ширег обима, а што му нарочито даје предност над осталим аустриским преводима, јесте у томе, што је се много више водило рачуна о језику него раније и што добри мотиви објашњују многе новине у овом законодавству. Коментар г. Др. Агаџоновића даће овом, иначе јасном закону и ако са 307 параграфа, нову вредност с погледом на судску праксу из области наше државе које су биле под владом Патента од 1854. год. те је с тога за препоруку правницима-практичарима.

Youcadine Milétitch, docteur en droit: Le mouvement des idées constitutionnelles en Yougoslavie depuis la fin de la Grande guerre. Paris 1934. Librairie Radstein. pp. 143.

Предмет студија ове докторске тезе веома је обиман. Ми би га изложили на следећи начин. После краћег излагања уставног и вануставног стања код нас помоћу текстова, рекапитулисали би све идеје које су послужиле уставотворцу при доношењу устава, са потребним студијама времена и прилика у којима су поникле, па би из свега тога извукли потребне закључке.

Писац, који није дужан да води рачуна о нашим сугестијама јер је овај предмет обрадио потпуно независно од ма чије сугестије, изгледа нам да је више излагао текстове а мање обрадио уставне идеје из којих су текстови поникли. Правна пак књижевност није до сада имала дело ове врсте, па би објективно излагање уставних ситуација и идеја из којих су наши уставни изашли, добро дошло француској и међународној публици. Сем тога, оваквим излагањима, мислимо, да би се најбоље послужило општим интересима наше државе у иностранству.

Иначе, теза г. Др. Милешића, може послужити, благодарени систематским излагањима и обилно наведеној литератури, за даље студије, пошто предмет није исцрпљен и о њему се може и треба још дуго да пише.

Неке партије писац је према својим схватањима по важности, више обрађивао а неке мање. Стање духова пред Конститутанту у 1920. и 1921. год. добро је изложено, са разним програмима, без много детаља. Дата је карактеристик извесних политичара, на пр. пок. Радића (стр. 33.), што нам се чини да премаш постављени план и није за докторску тезу. Такође, извесним закључцима виш политичке него правне природе, овде није било места (стр. 68). Али се у излагањима периода за владе Видовданског устава види сва рђава примена и злоупотреба овог у истини доброг Устава. Укидање Устава и стање до 3. септембра 1931. год. објашњено је без дубље анализе. Устав од 1931. год. у главном је дескриптивно коментарисан. Повратак на парламентаризам, чини нам се, имао је бити потпуније и тачније приказан.

У закључку, који је синтеза излагања г. Др. Милешића, многе пишчеве идеје могу се потпуно усвојити као тачне, а о многим се може дискутовати, чему у овом приказу није место.

Из свих ових разлога појаву књиге г. Др. Милешића треба поздравити. Не треба занемарити, да је најтеже научно и објективно писати о догађајима чији смо ми директни учесници које преживљујемо дакле, и које у неколико својом идеологијом стварамо. Можда је својој књизи г. Др. Милешић дао више дескриптиван карактер, јер је тако био много објективнији, пошто идеје као такве, а специјално идеје којима је се уставотворац инспирисао, имају у себи много субјективних обележја оних који су их носили, тако да се тек о њима објективно може писати када их ми или наше генерације будемо посматрали у историској перспективи. Тада ће се можда једино моћи одредити прави значај дела г. Др. Милешића.

Др. Вадан О. Благојевић
адвокат.

БЕЛЕШКЕ

За углед и похвалу

Од почетка 1935 г. у Трговачком суду у Београду сва одељења судска су уређена по прописима Судског Пословника. У своје време, кад је требало поступити по реч. Пословнику, то није учињено, већ су само на месту деловодног протокола уведени уписници, који нису вођени у свему по односним прописима. Од таквог делимичног и непотпуног рада по Пословнику било је више штете но користи, па се зато и добијао утисак, наравно погрешан, да Судски Пословник није добар.

Доласком г. *Куровића* за председника Трговачког суда ствари су одмах пошле на боље. Он је увидео штетне последице таквог рада и императивну потребу да се Судски Пословник примени у целости, па је наредбом од почетка новембра пр. год. одредио за помоћника председника за управне ствари г. Драг. Весича судију са налогом, да он припреми све што је потребно, како би суд од 1 јануара 1935 г. могао да отпочне рад у свему по прописима Пословника. Све потребне припреме извршене су у остављеном року, те је 1 јануара у суду уведен потпуно нови ред по Пословнику, к њи може послужити за пример у свакоме погледу: како се има и треба да уреди један суд да може брзо и на време, које закони прописују, да отправља своје послове.

Установљена је пријемна канцеларија, те се сад поднесци предају само на једном месту и само једном службенику.

Сви послови судске писарнице сконцентрисани су на једном месту. Претстојник суд. писарнице дај. извештаје и списе на разматрање. Сваки исте добија само на једном месту и од једног службеника, те није потребно, као некад, ићи из собе у собу, молити разне службенике, да се нађу списи и добије потребно обавештење.

Сви стари предмети подељени су а нови ће се делити између пет судских одељења. Стари предмети су 1 јануара предати суд. одељењима тако, да тога дана у писарници није било ни једног предмета Тих старих предмета било је близу пет хиљада. Судска одељења прегледају предмете и са одлукама враћају их претстојнику суд. писарнице на даљи рад, остављајући рок у коме се предмет има вратити суд одељењу.

Ти се рокови уводе у пословни календар односно у бележницу за рокове, те је тако онемогућено у будуће, да зависи од архивара да ли ће и када изнети који предмет на решење. На овај начин предмети непрекидно циркулишу до окончања и без нарочите интервенције парничних странака.

На судској табли је истакнута прегледна таблица из које се тачно може видети где се треба обратити за коју ствар. Собе су нумерисане и у позивима се назначује и број собе, где странка има да дође, као и време у к је има суду да престане. Сва судска одељења и судска писарница су такође обележени таблицама, те их је лако одмах наћи.

На жалост морам додати и то: да су последњих година новчане књиге, као: депозитни дневници и партијалници, неуредно вођени, а у 1934 год. по Уредби о судским оставама уопште није ништа поступљено, те нису вођени ни депозитни дневници ни партијалници, а новчана књига по § 223 суд. пословника је погрешно вођена, те је предузет поступак, да се и ово одељење уреди и установе све прописане књиге. На овоме послу ради неколико службеника Министарства Финансија са суд. службеницима. Један део овога посла је већ завршен, а на осталоме се хитно ради. Тешкоћа је у томе раду велика с тога, што хартије од вредности нису увођене у новчане књиге те је сад тешко установити коме предмету припадају хартије од вредности. А вредност тих хартија није мала, јер износи неколико милиона динара.

Услед овога хаоса, који је постојао у рачуноводству судском, са исплатом депонованих сума и вредности иде тешко. Али се мора бити обазрив приликом исплата, док се у рачуноводству не утврди право стање ствари, а то не иде лако, кад се зна да има око двадесет милиона динара у суд. депозитима.

Не би било рђаво: кад би заинтересовани, који имају депонованих вредности и новца у суду, истоме се обратили ради проверавања, је су ли њихове суме и вредности и прокњижене кроз суд. књиге.

Трговачки је суд у Београду био у прошлости — пре неколико година несрећан, да му је један рачуновођа проверио једну велику суму, те му

желим, да после овога прегледа рачуноводства, остане неоштећен.

Милан Драговић
адвокат.

Министар правде о реформи правосуђа

Министар Правде г. Др. Драгушин Којић дао је новинарима 15. фебруара ове год. следећу изјаву:

„За сада вам могу у кратким потезима рећи само то да ће, сходно програму Краљевске владе о упрощавању, појевтињавању и поправи државне администрације уопште, израженом у Владиној декларацији, моји напори бити у главном упућени ка постизању што веће експедитивности, упрощавању и смањењу трошкова правосуђа.

„Вама је познато да се по нашој народној пословици, која се у потпуности поклапа са најмодернијим научним схватањем улоге правосуђа, у једној добро организованог заједници „правда дели а не плаћа“.

„Кад се међутим правда дели, то дељење не може бити ни споро ни компликовано, ни везано за велике издатке оних који правду и правилну примену закона траже.

„У низу мера које у тој сврси мислим предузети за сада вам могу набројати само ове:

„1) Упрощавање Кривично-судског поступка у колико је то могуће уредбодавним путем (чл. 63. и 64. Фин. закона за 1934/35. год.), што значи постизавање што бржег и плоднијег рада по судовима и што мањих трошкова како за државу тако и за странке. Одредио сам једну комисију састављену од наших најауторитативнијих правника (професора Универзитета, судија највиших судова, и т. д.) која ми је израдила један пројекат овако замишљене Уредбе, која је сада на допуни и ревизији код мене.

„Међутим, да би се одмах и не чекајући дејство пројектоване Уредбе претходни поступак у кривичним процесима убрзао и спречило одлагање главних претреса, упутио сам распис Претседништвима Апелационих судова и Вишим државним тужиоцима са индикацијама како треба поступати да би се тај циљ постигао.

„2) Кад је реч о смањењу терета за наш народ у вези са правосуђем, неминовно се намеће и питање бележничтва, т. ј. да ли га треба укинути или задржати у оним крајевима наше отаџбине где оно постоји. То је пи-

тање сада предмет хитних и озбиљних студија и процене у Министарству правде.

„3) Министарски савет је већ, на мој предлог донео под јучерашњим датумом, на основу чл. 64. Фин. закона за 1934/35. годину, Уредбу о установању рачунског инспектората у Министарству правде. Овај Инспекторат има за задатак да врши што ефикаснију контролу рачунске службе код окружних и среских судова и казних и сличних завода, како би се онемогућиле злоупотребе којих је до сада било код ових установа.

„Могу вам поменути и то, да сам у циљу што бржег и рационалнијег рада по судовима делимично већ извршио, а делимично га радим, нов распоред судског особља.

„У оним судовима у којима је то особље било недовољно с обзиром на њихову територијалну надлежност, повећао сам га, као што сам га смањивао онде где га је било сувише. У том нивелисању гледао сам и гледаћу да велика а нарочито она места где има универзитета и високих школа, добију они чиновници и службеници судске струке који имају децу на школовању на универзитетима и високим школама, док ћу мања места резервисати за млађе људе, а нарочито за оне који нису ни мало служили по мањим местима — у народу — односно изван великих центара.

„Обнова судске струке и нега њеног подмлатка намеће ми се такође неминовно са тежњом да се наше судство попне на ону висину која је потребна за потпуну судску независност коју предвиђа чл. 100. и чл. 101. нашег Устава а која ће аутоматски наступити на дан 3. септембра 1936. године, сходно одредбама чл. 119. Устава.

„За време док тај моменат не наступи, нашој судској струци треба дати једну моралну независност и ослободити је свих могућих утицаја политике, протекције и т. д. У том циљу ја сам већ предузео извесне мере, па ћу на томе путу продужити са новим и енергичним настојањима.

„При растанку могу да вам речем још и то, да сматрам да је крајње време да наше правосуђе у престоници добије своју палату правде, попут свих европских престоница. Зато сам се пре неколико дана обратио престојничком Градском поглаварству са молбом да Министарству правде уступи бесплатно потребно земљиште, на коме би се та палата подигла.

Имам разлога да верујем да ће Поглаварство изићи на сусрет овом тражењу, а како с друге стране Министарство правде располаже потребним новчаним средствима, ја ћу у најскорије време расписати конкурс за израду планова те зграде, која треба не само да украси Престоницу но и симболично да претставља лепоту и висину правосуђа у нашој земљи.

„Није ни потребно да нарочито подвлачим да ће грађење ове палате потпомоћи, и ако у скромним размерама, извршење програма Краљевске владе о извођењу јавних радова и тиме допринети оживљењу народне привреде“.

Говори г. Др. Хуга Верка и г. Др. Људевита Цимпермана адв. из Загреба у процесу г. Др. Милете Новаковића и ост.

Ова два одлична загребачка адвоката објавили су своје говоре на горњем процесу пошто су у предговору претходно укратко изнели историјат процеса и најважнији део оптужнице. Г. Др. Верк одбрану је саставио са претежно грађанско-правним елементом, док је г. Др. Цимперман одбрану обрдио са кривично-правне тачке гледишта.

Своју одбрану г. Др. Верк дели на два дела: на излагања о правној природи приватних изданих судова и на излагања материјално-грађанске природе на којима је састављена оптужница. Излажући упоредо стање законодавства о изданим судовима код нас и изван нас, г. Др. Верк је објаснио и изложио правну природу изданих судова као и поступак у суђењу пред њима.

Други део одбране сконцентрисан је на побијање тачке по тачке из оптужнице која импутира изданом суду да је по више основа погазио закон. Објашњава зашто је то гледиште погрешно и ледира ослобођење окривљених, пошто је утврдио да је у спорном случају правилно поступљено.

Г. Др. Цимперман као кривичар од расе, научен да брани у поротском духу и пред судовима где је се и раније практиковало слободно судиско уверење, све своје наводе увек је поткрепљивао законским прописима. Он се обара на оптужницу и после сугестивних излагања, протканих примерима из живота, успева да је обори, пошто је одбрану поделио у три дела. У томе се разликује одбрана и стил г.

Др. Цимпермана од г. Др. Верка, која је у излагањима високо научан, у реторском стилу са потребним наводима и цитатима, широких замаха, тако да се човеку чини да чита правну расправу, док је одбрана г. Др. Цимпермана типична кривична одбрана срачуната на ефекат у вези са зак. прописима и на излагање чињеница које иду у прилог оптуженима.

Ова два говора, поред већ до сада објављених говора г. г. Др. Драг. Јанковић и Др. Вој. Вујанца, упућују ширу јавност у начин и методе како су адвокати замишљали своју тешку дужност у овом чувеном процесу, који је синоним највишег схватања и судских и адвокатских дужности и као такав служиће за пример како се добро суди и како се добро брани.

В. Б.

Годину дана примене новог Грађанског парничког поступка.

Под овим насловом г. Ђурђе Маринковић судија окружног суда за град Београд објавио је један чланак у Архиву за јануар 1935. год. и засебно, из кога се види, да писац пре свега прати врло пажљиво литературу о новом Гр. д. п. који институише разне новине код нас, тако да ју је у овом погледу готово целу навео. Даље, као судија у непрестаном додиру са новим поступком и као правник и као правни писац, г. Маринковић је позван да пише о поступку и овај његов рад као и друга његова два рада објављена у Браничу прошле године, указује на сву озбиљност коју писац овом послу придаје.

Међутим, као што и сам писац наводи у библиографији, ми смо били у другом табору, оном који се није могао сложити, ни са начином на који је изједначење нашег законодавства извршено, ни са извесним институцијама новог поступка, нарочито оним, које се на доказни поступак односе, па ни приликом прочитања добро документованог горњег чланка г. Маринковића, нисмо ово своје мишљење променили. Не видимо разлога зашто је се наш законодавац морао слепо угледати на аустријско законодавство, кад је изједначење код нас спроводио, пошто сем овог постоји и друго старо законодавство, а постојало је и старо српско законодавство, под којим је се Србија као пијемонт југословенства изградилa и установила свој правни поредак на коме су нам многе државе, подразу-

мевајући ту и Аустроугарску, завиделе.

Г. *Маринковић* своди замерке и критике уперене противу новог поступка у главном на четири принципа тамо изражена, и то: на слободно судиско уверење, неограничену употребу сведока, гломазност и компликованост његову и његов језик и стил.

1) Што се слободног судиског уверења тиче, г. *Маринковић* тумачи закон у смислу ограничења апсолутне слободе судија, који морају да суде строго по закону. Да ли је то мишљење и других његових колега? Једногодишња пракса новог поступка показала је, да се у овом тврђењу мора бити прилично резервисан, јер многобројне одлуке виших судова, којима се ниште одлуке нижих судова баш због прекорачења слободног судиског уверења, доказ су, да оно до сада није дало баш најбоље резултате. Свака власт, зато што је власт, мора бити ограничена. Иначе тежи деспотизму. И извршна и законодавна власт ограничене су у своме раду. Зашто то не би био случај и са судском влашћу. Ограничења у закону у истини су веома незнатна а власт призната судијама толика, да је, држећи се често формалног закона, могућа злоупотреба. Материјална истина у грађанским споровима, поред свега тога, још увек је релативна, много релативнија него што се то мисли. Прво, што се у главном суди по материјалу, који парничари поднесу суду и друго што сав тај материјал подлежи субјективној оцени судија. Док није било писаних закона и док је се судило по племенима, путем порота, изрицана је правда по слободном уверењу судија. С погледом да тада није могло бити друкчије, овакав систем није се ни могао критиковати, јер се субјективни моменат у суђењу није могао ничим заменити. Али, са развојем писмености и доношењем закона, као општих обавезних норми, субјективни елеменат као веома непоуздан у праву, почео је уступати место објективној правној норми. Грађани су имали поштовати закон, судија им је имао тај исти закон примењивати по строго утврђеним правилима и друштво је тако било задовољено у своме основном осећају правне сигурности која је се оснивала на тачно утврђеним правним правилима.

Да се све ово преокрене, требала је да се зато укаже потреба. Ову законодавну револуцију српски део нашег народа није тражио, нити је зато било

потребно. Он није желео да на место судије види преставника неограничене или квази неограничене власти, јер му је то синоним безакоња. Али га зато није нико питао....

Не можемо се никако сложити са гледиштем г. *Маринковића* да је питање личних квалитета судија чисто персонално а не процесно. За слободно судиско уверење тражи се наравно, пре свега, поштење судија, али да ли га је ко судијама оспораво пре новог поступка? Од свих чиновника, па наравно и од судија, тражи се да поштено и исправно врше своју дужност, и они је врше на опште задовољство грађана, јер су необично ретки случајеви, да је негде утврђена неисправност код судија. Али, питање је велико, колико ће се судија снаћи у огромној власти која им је дата новим поступком, када је сада квази немогућно утврдити неисправност судија, пошто је слободно судиско уверење у толикој мери субјективни осећај правде и законна судије-правника, да оно може да покрије и највећа безакоња кад су записници удешени и у њих унесено само оно што конвенира једном парничару а не и другом. Постоји истина право парничара на исправку нетачних записника, али да ли ће то неупућен народ да зна и да ли ће тиме да се користи и колико ће му то вредети код вишег суда?

Случај везан за Ставискову аферу у Француској показује необичну слику о томе, да су и највиши државни функционери и судије у Француској били подложни корупцији кад су им вуђене велике паре, а свој неправилан рад могли су одлично маскирати слободним судиским уверењем које им француско кривично законодавство признаје. Не мари ништа што не може бити никаквог поређења између наших судија, који су потпуно стравни ма каквим коруптивним методама и француских судија и то само веома малог броја од њих умешаних у Ставискову аферу, нити што је овде пример наведен из области кривичног судског поступка а не из области грађанског судског поступка. Горњи случај важи као крајња евентуалност, од које се увек добар законодавац ограђује, тако да је у Француској, услед немилых појава везаних за Ставискову аферу, sazрела потпуно идеја о ревизији судског и судиског статута у смислу ограничења власти судија.

2) Неограничена употреба сведока у грађанским парницама такође није до-

WWW.UN
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

бра институција. Она доводи у питање правни саобраћај и основ на коме друштво почива, јер као што наведено смо раније, судија никад неће моћи ићи до краја са утврђивањем материјалне истине код несавесних парничара и лажних сведока. Принципи неограничене употребе сведока негира писменост и даје могућност за велике злоупотребе. Упски кајшиш није само српски специјалитет: кад би се дало мало више публициитета ономе шта је се са сведоцима дешавало на територији где је ранији аустријски поступак важио, могли би можда имати више разлога да се чудимо, што тамошњи правници нису давно тражили укидање овако рђаве институције.

3) Гломазност и компликованост новог поступка, признаће нам и г. *Маринковић*, сасвим су непотребни за једну сељачку демократију каква је наша. Оне су имале свој разлог постојања у једној бирократској држави, која је се држала на многобројном и добро плаћеном чиновништву. Закони као компликовани нису ни били за народ писани, нити их је народ примењивао. Њих је примењивала бирократија већином како је хтела.

Сасвим је обратно код нас. Закон припада целом народу: сваки треба, па чак и мора да га зна, јер незнање закона никог не оправдава. Међутим, како ће овај компликовани и гломазни закон знати народ, кад га ни стручњаци не знају. Једна ревизија данас, само због форме, однесе више времена него раније пет жалби. А све то није било ни најмање потребно.

4) О духу и језику наших закона писано је много, да напоменемо само познати чланак г. Др. *Драгушина Јанковића* О духу и језику закона, изашао у *Браничу* за 1931. год., којим ја ударено звоно на узбуну против свих рђавих закона и против нејугословенског духа закона. Аустријски поступак могао је се много боље превести. О томе је дао доказ г. Др. *Аранђеловић* када је 1912. год. превео у кристално јасном језику овај закон. Упоређен превод г. Др. *Аранђеловића* са преводом изашлим у виду новог закона о грађанском парничном поступку, видимо, да овај други превод губи много у погледу јасности и чистоте језика. Све то није било потребно, нити ће добри коментари моћи то исправити. Међутим, сама појава многобројних коментара јасно сведочи, да закон није довољно јасан, јер кратком и јасном закону нису потребни дуги коментари.

Ипак, и г. *Маринковић* налази, да

су одредбе о правним лековима сувише компликоване и да један правни лек личи на прави апотекарски лек, док иначе другу материју овога закона излаже кратко и јасно, све обојено изразито оптимистичким духом. Навео је такође веома интересантне статистичке податке о кретању спорова код судије појединца Окружног суда за град Београд. Они могу да послуже као основа за једну статистику ширих размера, код сваку судова у земљи, после чега ће се тек моћи приближно видети како изгледа нови поступак на самом почетку свога важења. Ни г. *Маринковић* нема претензија да се сматрају стати тике судије појединца при Окружном суду за град Београд као потпуно меродавне, јер и ако су оне у потпуности истините, ипак су недовољне.

Г. *Маринковић* на крају својих излагања налази да је „тешко угодити једном општем југословенском правном укусу“. С тога што се изједначавањем законодавства прелази из правног федерализма у правни унитаризам, г. *Маринковић* је вољан да се помири и с нашим поступком.

Ми и ако високо ценимо и знамо важност изједначења законодавства у једној унитаристичкој земљи као што је наша, ипак не сматрамо да је сам тај разлог довољан па да оправда овакво изједначење законодавства. Сматрамо да није требало само преписивати аустријске законе, већ их је требало, ако се без њих није могло, адаптирати народним потребама. Јер у противном, признали би, да и ако независна држава, ипак не можемо да се ослободимо од правног духа који веје кроз аустријско законодавство, и ако никад нисмо сматрали да је Аустрија требала да служи као модел за угледања једној младој и снажној нацији као што је наша. Поготову кад је у састав Југославије ушла и Краљевина Србија, која је имала своје законодавство, о коме је требало водити рачуна, кад је се изједначење изводило.

Година дана у животу једног законика и сувише је кратко време да се о њему да дефинитиван суд. То и г. *Маринковић* налази, само је сматрао за потребно да о годишњици новог законика на територији Београдског апелационог суда треба дати једну општу слику о њему, што је и учинио, и под горњим оградама, у главном начелне природе, овом његовом саопштењу не би се иначе имало ништа друго приговорити.

Др. *Видан О. Благојевић*
адвокат.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Б р а н и ч ће доносити садржаје свих правних часописа код нас.
 Ар х и в, за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић.*

Садржај бр. 1. књ. XXX. (XLVII.) од јануара 1935. год.

Члаци: Др. Михаило Чубински: Основни принципи код одмеравања казне; Алекса К. Матановић: Кућна заједница Црне Горе; Љубомир Радовановић: Уговори и набавке према зак. о држ. рачуноводству; Ђурђе Маринковић: Година дана примене новог Грађ. парн. поступка; Др. Мехмед Беговић: Форма исламског брака. — Хроника: Међународно-правна од Др. Илије А. Пржића; Административна од Др. Видана О. Благојевића; Судска од Др. Радоја Вукчевића, Тихомира М. Ивановића, Ивана Д. Петковића и Живка Тајтаца.

П р а в о с у ђ е, часопис за судску праксу. Уредник *Стојан Јовановић.*
 Власници: Др. *Иво Машковић* и Др. *Фердо Чулиновић* и Уређивачки одбор. Издавач *Живко Мацаревих.*

Садржај бр. 1. Год. IV. од јануара 1935. год.

Грађанско право: Др. Драг. Аранђеловић: Може ли супруг који је напустио хришћанску веру тражити на основу тога развод брака?; Иво Станош: О појму трошка; Стеван Бранковић: О доказном закључку; Сарделин Франо: Тужбе за сметање посједа (државине) с обзиром на позитивне правне прописе српског грађанског законика те прописе новог ГРПП. за поступак у овим тужбама; Филип Ђосић: Да ли је суд дужан да приликом издавања меничног платног налога по званичној дужности цени питање застарелости менице?; Блажо Павићевић: Да ли се по новом ГРПП. може без предлога тужитеља донети пресула против туженика који се у току поступка не брани? — Кривично право: Др. Јурај Кулаш: Пристанак повређенога; Светислав Ј. Половић: Који се противори одређени по §-у 164. крив. суд. пост. старог, морају укинати (престати) са ступањем на снагу законика о суд. крив. поступку?; Стјепан С. Поточки: Значење §-а 17. кривичног законика; Сергије Бубељ-Јароцки: Криминалитет у Југославији према статистичким подацима од 1922.—1931. год. — Из иностраног правног света: Никола П. Георгиев: Административно правосуђе у Бугарској; Л. Таубер: Једна одлука апелационог суда у Пуатје-у.

П о л и ц и ј а, часопис за управно-полицијску и судску праксу. Власник и уредник *Васа Лазаревих.*

Садржај бр. 1.—2. Год. XXII. од јануара 1935. год.

Промене у Врховној управи Унутрашњих послова од Уредништва; Времено важење кривичног, грађанског и осталог процесуалног права (транзиторно процесуално право) од Др. Томе Живановића; Проучавање идентификовања — Антропметрија — Дактилоскопија — Отисци ногу од В. Балтазара; Обновљење поступка по Зак. о општем управ. поступку од Душана Т. Рашковића; Безбојно мастило од А. Еро-а (превод); Обустава извиђаја по § 96. к. п. од Секуле Н. Кецојевића; Уређење положаја градских службеника од Негослава Оцокољића; О правним лековима у крив. делима. Још један пример повреде идентитета дела и повреде формалног закона из § 336. тач. 9. и 10. к. с. п. од Братислава М. Белошевића; Наши ветерани од Уредништва; Важност закона о сузб. злоупотреба у службеној дужности од Витомира Петровића; Фискални криминалитет од Атан. Јаковљевића; Сексуални фетишизам од Мих. Т. Банковића; О нехату од † Вере Ј. Дравићеве; Поступак око регулесања права на пензију држ. службеника од Милоша М. Злотића; Принцип законитости и опортунитета Управне власти у светлу нашег позитивног управног законодавства од Ђуре Саране; Сваки свој сопствени детектив....; О казним одредбама од Јосипа Гулешића.

Slovenski pravnik, glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani. Urednik Dr. Rudolf Sajovic.

Садржај бр. 1.—2. од фебруара 1935. год.

Др. Метод Доленц: Об толетници ројстнега дне Балтазарја Богјишича; Др. Матеј Претнер: О заштити кметов; Др. Алојз Градник: Доказовање реснице, ако је предмет клевете дејанје, за katero је пристojно војашко судишће; Др. Фран Скаберне: Нишне али родбинске задруге у Југославији.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 15. јануара до 18. фебруара 1935.

Бр. 21.-III, од 28. јануара 1935. год.:

- 28) Закон о пријатељству, о ненападању, о судском расправљању, о арбитражи и о концилијацији, закљученом и потписаном у Београду, 27. новембра 1933. године, између Краљевине Југославије и Републике Турске. — 29) Закон о споразуму о регулисању узајамних рекламација закљученом и потписаном у Београду, 28. новембра 1933. године између Краљевине Југославије и Републике Турске. — 30) Закон о споразуму закљученом и потписаном у Букурешту 4. јуна 1927. године, између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније који се односи на тромеђу, која је одређена протоколом односећи се на границу у Банау, закљученим између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније 24. новембра 1923. године. — 31) Закон о Конвенцији о ликвидацији пореза и да би се избегло дво-струко опорезивање за време од 3. новембра 1918. до 31. децембра 1922. у смислу чл. 43. општинског споразума о извршењу Рапалског уговора, са Завршним протоколом, закљученој и потписаној у Риму 26. априла 1924. године између Краљевине Југославије и Краљевине Италије. — 32) Уредба о ликвидацији револвинг кредита Народне банке. — 33) Уредба о продужењу рока за измену наплатака на постојећим товарним колима. — 34) Уредба о измени и допуни Уредбе о течајевима за стручно образовање општинских службеника. — 35) Правилник за извршење Закона о настањивању војске и морнарице. — 36) Правилник за извршење решења Министарског савета о пензијама радника, радница и намештеника Фабрике дувана на Ријеци. — 37) Измене и допуне у Правилнику о лековима и декоративним специјалитетима С. Бр. 18050, од 13. октобра 1932. год. — 38) Измене и допуне у Правилнику о оглашавању лекова и лековитих специјалитета у дневним листовима или другим начином. — 39) Забрана увоза тротила. — 40) Дозвола одлагања плаћања Градске штедионице у Загребу. — 41) Гарантна писма и уложне књижице као кауција према одредбама § 64. Закона о радњама. — 42) Наплата бановинске таксе на моторна возила. — 43) Наплата општинске таксе на моторна возила. — 44) Измена решења о депозиту парине на кукуруз извезен у Немачку. — 45) Распис — Измена тач. 13. одељка I решења бр. 7482/IV-1930. — Додавање новог става чл. 39. Упустава бр. 7500/IV-1930. — 46) Размена ратификационих инструмената Конвенције о накнади штете радницима у несрећним случајевима при раду закључене и потписане у Буенос-Аиресу 8. октобра 1928. године. — 47) Приступ Аустралије Бернској Конвенцији за заштиту књижевних и уметничких дела, поправљеној и допуњеној у Берлину 13. новембра 1908., а поправљеној и допуњеној последњи пут у Риму 2. јуна 1928. — 48) Ратификација од стране Јапана Конвенције за побољшање судбине раненика и болесника у војскама у рату, закључене у Женеви 27. јула 1929. — 49) Продужење превременог трговинског аранжмана са Румунијом. — 50) Ратификација од стране Бразила Светске поштанске конвенције, аранжмана о претплати на новине и периодичне списе, аранжман о поштанским налозима, споразумима о поштанским вирманима и споразум о поштанским упутницама. — 51) Телефонски саобраћај. — 52) Исправка.

Бр. 24.-IV, од 31. јануара 1935. год.:

- 53) Закон о Међународној конвенцији о унифицираном меничном закону са анексом I и II и протоколом; Међународној конвенцији о решавању извесних сукоба меничних закона са протоколом и Међународној конвенцији о меничним таксама са протоколом закљученим и потписаним у Женеви 7. јуна 1930. год. — 54) Закон о Међународној конвенцији о оснивању Међународног уреда за хемију у Паризу, са Правилником Међународног уреда за хемију, закљученој 29. октобра 1927. год. у Паризу. — 55) Уредба о измени уредбе о максимирању камата. — 56) Уредба о организацији, наставном плану, стручној спреми наставника и употреби уџбеника у стручним продужним школама. — 57) Уредба о провидби и одржавању реда на реци Неретви. — 58) Решење Мин. финансија о овлашћењу Генералног директора Поштанске штедионице П. ш. бр. 600 од 24. јануара 1935. год. — 59) Измене и допуне Правилника за извршење прописа из Т. Бр. 62 таксене тарифе Закона о таксама од 30. јуна 1925. год. — 60) Испитне комисије у Министарству трговине и индустрије. — 61) Промена имена села Нова Кањижа у „Нови Кнежевац“.

Бр. 28.-V, од 5. фебруара 1935. год.:

- 62) Уредба о изменама и допунама Уредбе о заштити земљорадника од 3. августа 1934. год. — 63) Уредба о измени Уредбе о начину убирања, предаји и употреби таксе наплаћене у корист Држ. Народ. позоришта као и одређивању подручја тих позоришта. — 64) Правилник о оснивању принудних удружења индустријалаца. — 65) Правила о полагању државног стручног испита за сталног вероучитеља народне школе. — 66) Испитна комисија при геофизичком заводу у Загребу. — 67) Правилник за извршење решења Министарског савета о пензијама радника, радница и намештеника Фабрике дувана на Ријеци. 68) Бесправна инсталација радиопријемних апарата. — 69) Званични Финансиске контроле. — 70) Ратификација Колумбије међународне Конвенције о телекомуникацијама са општим правилником о радиокомуникацијама, завршним протоколом уз тај правилник, допунски правилник истом, као и правилници о телеграфији и телефонији, њихов завршни протокол и прилог. — 71) Ратификација Конвенције и статута о међународном режиму железничких пруга и протокол о потпису од стране Италије. — 72) Ратификација Етиопије међународне Конвенције о телекомуникацијама са телеграфским правилником и протоколом. — 73) Телефонски саобраћај. — 74) Правилник за извршење Уредбе о заштити земљорадника — Исправка.

Бр. 30.-VI, од 7. фебруара 1935. год.:

75) Уредба о финансирању великих јавних радова у сврху оживљења народне привреде, сузбијања незапослености и унапређења туризма. — 76) Уредба о олакшању земљарине за пореску 1935. год. — 77) Уредба о регулисању пореских разлика по чл. 20. и 138. (последњи став) Закона о непосредним порезима од 8. фебруара 1928. — 78) Стална испитна комисија за професоре и учитеље вештина уметничких школа у Загребу. — 79) Врховна комисија за оцену при Управи пошта и телеграфа за 1935. годину. — 80) Комисија за полагање државних стручних испита у П. т. струци у Министарству саобраћаја, Управи пошта и телеграфа за 1935. годину. — 81) Допуна чл. 21. Правилника о уговорним државним поштама. — 82) Објашњење о примени одредбе IV главе другог дела Закона о радњама. — 83) Извештај о раду Државног савета у 1934. години.

Бр. 33.-VII, од 11. фебруара 1935. год.:

84) Решење којим се потпуна реална гимназија у Бијељини своди на непотпуну. — 85) Уредба о разгрупписавању општине маришке. — 86) Уредба о измени Уредбе од 8. Марта 1932. год. II Бр. 7321/V којом се привремено задржавају на снази прописи о скупљању порудбина и о кућарењу (горбарјењу) који су важили до ступања на снагу Закона о радњама. — 87) Правилник о прегледу и жигосању мерила и справа за мерење на станицима и у радионицама државних железница. — 88) Издавање и продавање лекарских узорака. — 89) Преглед државних расхода и прихода за месец децембар и за период април—децембар 1934. године по буџету за 1934/35. годину. — 90) Упутства о вођењу књига у јавним складштима. — 91) Комисија за полагање државног стручног испита. — 92) Измене и допуне Уредбе о припадностима у природи. — 93) Измене пословника Адвокатске коморе у Београду. — 94) Међународни велесајам узорака у Љубљани. — 95) Сајмови у Загребу. — 96) Измене и допуне у наредби о осигурању државног саобраћајног особља за случај болести и несреће — Исправка. — 97) Исправка.

Бр. 39.-VIII, од 18. фебруара 1935. год.:

98) Решење о промени имена градске општине „Велики Бечкерек“ у „Петровград“. — 99) Уредба о промени имена општине Нова Кањижа. — 100) Уредба којом се Уредба о разгрупписавању општине краљевоселске IV број 4308 од 24. новембра 1934. године ставља ван снаге. — 101) Уредба о установљењу испоставе среза нишког у Доњем Душнику. — 102) Уредба о преносу ветеринарских послова од неких градова на среке начелнике. — 103) Правилник о допуни Правилника о полагању државног стручног испита по пољопривредној струци за чиновничке приправнике са факултетском спремом. — 104) Измене и допуне у Правилнику о повлашћеној војски незапослених радника на уговорним пругама на мору и на Скаларском језеру од 24. јула 1933. године. — 105) Аутентично тумачење чл. 18. став II. тач. б) и в) Уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника. — 106) Специјални услови за каменорезачке радове. — 107) Решење о накнади трошкова за службена и сеобна путовања у иностранство службеника Министарства иностраних послова. — 108) Цепане досадање катастарске општине Бребровник, среза тугујског и образовање нове катастарске општине „Мали Бребровник“. — 109) Промена еквивалента у наплати телеграфских и телефонских такса. — 110) Решење Опште седнице Државног савета од 22. јануара 1935. године Бр. 1925. — 111) Укидање браника на путним прелизима. — 112) Телефонски саобраћај. — 113) Исправка.

НОВЕ КЊИГЕ

Др. Хуго Верк и Др. Људевит Цимперман. Говори и коначни предлози Верка Др. Хуга и Цимпермана Др. Људевита адвоката у Загребу као бранилаца на главном претресу против Новаковић Др-а Милете и другова пред Окружним судом за град Београд дана 7., 8. и 10. децембра 1934. (По стенографским белешкама). Сопствено издање. Загреб, 1935. Стр. 71. (латиницом).

Ђурђе Г. Маринковић: Година дана примене новог Грађанског парничног поступка — Прештампано из Архива за правне и друштвене науке Бр. 1. књ. XXX. од јануара 1935. — Београд 1935. Стр. 11.

Боривоје Ј. Францковић: Коментар закона о Државном савету и управним судовима. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. Београд, 1935. Стр. 141.

Општи каталог књига Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. Београд, 1935. Стр. 500.

Закон о сузбијању полних болести са Правилником за његово извршење, — упуством за рад по закону и Правилнику, — и наредбом о таксама. — Збирка закона. Издаје Др. Гојко Никетић. Св. 231. Београд, 1935. Стр. 48. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д.

www.unilib.rs

Уредбе донете ради олакшања економских прилика. Трећи део: од 23. новембра до 5. децембра 1934. год. Збирка закона. Издаје Др. Гојко Никешкић Св. 239. Београд, 1935. Стр. 136. Издање Издавачког и књижарског предузећа Геца Кон А. Д.

Закон о судском ванпарничном поступку за Краљ. Југославију (Ванпарнични поступак) од 24. јула 1934. год. са Уводним законом. Уредио Др. Фрањо Агашоновић. Издање Темиса, Накладног завода правничких књига у Загребу. Загреб, 1935. Стр. 361. (латиницом).

Vouscadine Milétitch: Le mouvement des Idées Constitutionnelles en Yougoslavie depuis la fin de la grande guerre. Paris 1934, pp. 143. Librairie L. Radstein.

Закон о избору народних посланика за Народну скупштину са Законом о бирачким списковима, — и упутствима за предлагаче кандидатских листа и претседнике и чланове бирачких одбора. Збирка закона коју издаје Др. Гојко Никешкић. Св. 192. Издање Издавачког и књижарског предузећа Геца Кон А. Д. Београд, 1933. Стр. 112.

ИСПРАВКА

У чланку г. Др. Ђорђа Тасића: „Сукоб конструктивне и интересне јуриспруденције“, оштампаном у Браничу бр. 1 св. за јануар 1935. год., поткрале су се ове грешке:

На стр. 15. став. II. ред 8. стоји: „не везује власника ствари, већ обавезују власти (државне), а треба да стоји: „не везује власник ствари (земљиште) већ је обавезују власти (државне)“.

На стр. 16. у 5. реду одозго иза речи „закључак“ треба уметнути реч „интересне“.

На стр. 16. став III. ред 5. одозго стоји: јер није једнострана воља циљ §-а 873“ а треба да стоји: „јер ако једнострана изјава воље овде испуњава циљ закона“.

Умољавају се читаоци да ове исправке на одговарајућим местима сами изврше.

Уредништво

ИЗ ПЕНЗИОНОГ ФОНДА

I

На дан 3. марта 1935. год. тачно у 9 часова пре подне одржаће се IV редовна скупштина Пензионог Фонда у сали Окружног суда за округ београдски (Кр. Александра ул. Бр. 5) у Београду.

II

2. фебруара 1935. год. умро је Стеван Јовановић, адв. из Смедерева. Пошто је пок. Јовановић био члан Фонда, то се позивају сви чланови да уплате Дин. 50.— на име посмртног улога — § 3 тач. 3 Правила.

III

Господин Министар Саобраћаја решењем својим МС Бр. 2575 од 13-II-1935. год. одобрио је повластицу у пола цене за возњу на свим државним жељезницама, члановима овог Фонда за пут на скупштину.

Повластица важи од 1 до 6 марта 1935. год. у II и III класи брзих и путничких возова.

Адвокати који путују на скупштину купиће на полазној станици целу карту и жељезничку легитимацију Обр К. 13. Купљена цела карта важиће им за бесплатан повратак уз потврду председништва скупштине, на поменутој легитимацији, да су били на скупштини.